

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 338 Nikšić novembar 2012. ISSN 1805136

Realizacija Sporazuma
između menadžmenta i
Sindikalne organizacije
**STALNI RADNI ODNOS
ZA 61 RADNIKA**
str. 04

Flavio Bianco, glavni
finansijski direktor EPCG
**DOBRI EKONOMSKI
SIGNALI**
str. 12

Nagradna igra
**BUDI I TI DIO
ZLATNOG TIMA**
str. 02

STUB ENERGETSKE STABILNOSTI

NAGRADNA IGRA "BUDI DIO ZLATNOG TIMA"

DOČEK NOVE GODINE
HOTEL "SPLENDID"

TOYOTA YARIS

iPad

LAP TOP

ARANŽMAN ZA
EURO BASKET 2013

ZIMOVANJE
HOTEL "BIANCA"

VAUČERI ZA
TRGOVINU U "ALBONI"

Postupajući u skladu sa članom 69. Zakona o igrama na sreću (Sl. list RCG br. 52/04, 13/07, 73/10, 40/11) i u skladu sa Rješenjem Uprave br. 02/01-991/2 od 21. XI 2012.g. Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić (u daljem tekstu: EPCG), sa sjedištem u Nikšiću, Vuka Karadžića 2, Nikšić, matični broj društva (PIB) 02002230, donosi PRAVILA IGRE za nagradnu igru «BUDI DIO ZLATNOG TIMA»

I. Nagradna igra pod nazivom «Budi dio zlatnog tima» priređuje se u periodu od 23. novembra 2012. godine do 20. januara 2013. godine, u cilju podizanja nivoa lojalnosti kupaca koji redovno izmiruju svoje obaveze za utrošenu električnu energiju.

II. Predviđeno je da se nagradna igra realizuje u 2 kola, sa sledećim datumima izvlačenja:

1. 20. decembar 2012., u okviru jutarnjeg programa „Dobro jutro Crna Goro“ Radio Televizije Crne Gore koji se emituje na Prvom kanalu od 06:30 do 9:00.

2. 21. januar 2013. u okviru jutarnjeg programa „Dobro jutro Crna Goro“ Radio Televizije Crne Gore koji se emituje na Prvom kanalu od 06:30 do 9:00.

III. Nagradni fond se dijeli u dva kola.

- Nagrade koje će se dodjeljivati u prvom kolu su sledeće:

• 2 novogodišnja, 3-dnevna aranžmana u hotelu 'Splendid' u Bečićima, za dvije osobe. Vrijednost 2 aranžmana je 1.175,60 eura.

• 2 turistička aranžmana za 7-dnevno zimovanje u hotelu 'Bianca' u Kolašinu, za dvije osobe. Vrijednost 2 aranžmana je 1.464,40 eura.

• 1 turistički aranžman za Evropsko prvenstvo u košarci u septembru 2013. u Sloveniji, za dvije osobe. Vrijednost aranžmana je 1.500,00 eura.

• 3 lap top-a, ukupne vrijednosti 1.797,00 eura.

• 5 kartica za kupovinu u Albona marketima u vrijednosti od 200,00 eura. Vrijednost nagrade 1.000,00 eura.

- Nagrade koje će se dodjeljivati u drugom kolu su sledeće:

• automobil, Toyota Yaris, vrijednosti 11.640,00 eura.

• 1 turistički aranžman za Evropsko prvenstvo u košarci u septembru 2013. u Sloveniji, za dvije osobe. Vrijednost aranžmana je 1.500,00 eura.

• 3 iPad-a, ukupne vrijednosti 1.377,00 eura.

IV. Ukupna vrijednost nagradnog fonda je 21.454,00 eura.

V.

• U prvom kolu nagradne igre pravo učesća imaju članovi Zlatnog tima* koji su fakturu za septembar izmiriti do 31. oktobra i koji će fakturu za oktobar izmiriti do 30. novembra (stanje duga na kraju ovih mjeseci treba da iznosi 0 eura).

• U drugom kolu nagradne igre moći će da učestvuju svi kupci iz kategorije DOMAČINSTVA koji su članovi Zlatnog tima kao i svi kupci iz kategorije DOMAČINSTVA koji zaključno sa 31. decembrom budu izmiriti svoje obaveze, tj. čiji dug prema EPCG na 31. decembar bude iznosio 0 eura**.

VI. Za vrijeme trajanja igre svi računici kupaca iz kategorije DOMAČINSTVA, koji su na vrijeme izmiriti sva dospjela dugovanja shodno uslovima iskazanim u članu V, prikupljaju se u posebnoj bazi podataka, koju će organizovati i za čiju će validnost odgovarati EPCG. Sistem izvlačenja dobitnika organizovan je metodom slučajnog izbora pretplatnog broja korisnika elektronskim putem. Nakon pritiska na taster, od strane predsjednika Komisije, na ekranu će se pojaviti pretplatni broj potrošača koji je dobitnik nagrade, kao i grad u kojem se pretplatni broj nalazi. Ime dobitnika nagrade će biti objavljeno tek pri objavi dobitnika u dnevnim novinama kao po Članu XI.

VII. U slučaju bilo kakve tehničke nepravilnosti u samom postupku izvlačenja nagrade, koje se može okarakterisati kao viša sila, EPCG ne snosi odgovornost.

VIII. Izvlačenje dobitnika odnosno utvrđivanje rezultata igre, biće održano, za svako kolo posebno, sledećom dinamikom:

1. Dana 20.12.2012. godine, u okviru jutarnjeg programa „Dobro jutro Crna Goro“ Radio Televizije Crne Gore koji se emituje na Prvom kanalu od 06:30 do 9:00.

2. Dana 21.01.2013. godine, u okviru jutarnjeg programa „Dobro jutro Crna Goro“ Radio Televizije Crne Gore koji se emituje na Prvom kanalu od 06:30 do 9:00.

IX. Izvlačenju dobitnika prisustvoće Komisija, u kojoj će učestvovati predstavnik Uprave za igre na sreću, koja će pratiti regularnost postupka i koja će o svom radu sačiniti Zapisnik, na osnovu kojeg će se objaviti, putem sredstava javnog informisanja, Izveštaj o dobitniku u Zakonom predviđenom roku. Članovi Komisije biće imenovani posebnom odlukom.

X. Izvlačenje dobitnika biće održano u okviru jutarnjeg programa „Dobro jutro Crna Goro“ Radio Televizije Crne Gore koji se emituje na Prvom kanalu od 06:30 do 9:00.

XI. Sve nagrade će biti uručene dobitnicima 7 dana nakon objavljivanja Izveštaja o dobitniku u dnevnim listovima „Pobjeda“, „Vijesti“, „Dan“ i „Dnevne Novine“. Nagrade će biti uručene u Aneks sali koja se nalazi u zgradi Direkcije EPCG u ulici Vuka Karadžića 2 u Nikšiću. EPCG je saglasna da dobitnik nagrade ima pravo da istu prenese/ustupi drugom licu.

Zabranjena je zamjena robne nagrade, odnosno usluge dobijene u igrama na sreću za novčanu protivvrijednost dobijene robe, odnosno usluge ili za neku drugu nagradu.

Zaposleni u EPCG i članovi njihovih užih porodica, tj. supružnici i izdržavana djeca, ne mogu učestvovati u nagradnoj igri.

Rok za podizanje nagrada je 7 dana od objavljivanja Izveštaja o dobitniku u dnevnim listovima „Pobjeda“, „Vijesti“, „Dan“ i „Dnevne Novine“.

XII. Za vrijeme na koje je priređena nagradna igra priređivač i učesnici dužni su da se pridržavaju ustanovljenih pravila igre, bez mogućnosti bilo kakve izmjene.

XIII. Pravila igre će biti javno objavljena dva puta i dostupna učesnicima u dnevnim listovima „Pobjeda“, „Vijesti“, „Dan“ i „Dnevne Novine“.

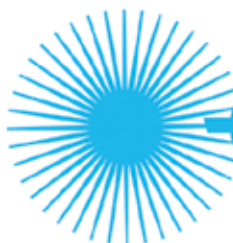
XIV. U slučaju bilo kakvog spora između priređivača i učesnika nagradne igre nadležan je Sud u Podgorici.

XV. Nagradna igra, po ovim pravilima, prirediće se nakon dobijene saglasnosti od nadležnog organa.

Napomene:

* Članovi Zlatnog tima su svi kupci iz kategorije DOMAČINSTVA čije stanje duga prema EPCG iznosi 0 (nula) eura na dan 30.09.2012.g. Članovi Zlatnog tima zadržavaju svoje članstvo redovnim izmirivanjem svojih mjesečnih obaveza (tj. na kraju svakog mjeseca njihovo stanje duga prema EPCG iznosi 0 (nula) eura).

** Potrošači čiji dug iznosi do 300 eura imaju mogućnost potpisivanja protokola za izmirenje duga u novembru (na dvije rate). Da bi njihov dug prema EPCG iznosio 0 eura na 31. decembar, oni će morati da u roku izmiri rate po ugovoru kao i da uredno servisiraju račune za utrošenu el.energiju, tj. račune za mjesec oktobar i novembar, odnosno za mjesec novembar. Potrošači čiji dug iznosi preko 300 eura će moći da učestvuju u igri jedino ako do 31. decembra izmiri sva dugovanja za utrošenu el.energiju.

epcg

Elektroprivreda Crne Gore

Realizacija Sporazuma između menadžmenta i Sindikalne organizacije zaposlenih u Elektroprivredi

STALNI RADNI ODNOS ZA 61 RADNIKA str. 04

Obilježeno 30 godina rada Termoelektrane
STUB ENERGETSKE STABILNOSTI str. 06

Luka Jovanović, direktor TE „Pljevlja“
**TRUDIMO SE DA POZITIVNO UTIČEMO
NA KVALITET ŽIVOTNE SREDINE** str. 08

Drugi pišu: Portal Analitika
VLADA SPAJA TE „PLJEVLJA „ I RUDNIK UGLJA! str. 10

Flavio Bianco, glavni finansijski direktor EPCG
DOBRI EKONOMSKI SIGNALI str. 12

Proizvodni rezultati za devet mjeseci
**POSljednje tromjesečje prilika
ZA POPRAVNI** str. 14

KAPITALNE INVESTICIJE: U pogonu TS 110/10 KV "Podgorica 5"
**U SKLADU SA PLANOM RAZVOJA I
ENERGETSKIM POTREBAMA** str. 14

Ozvaničen početak rada TS "Škaljari" u Kotoru
SNAŽAN PODSTICAJ TURIZMU I RAZVOJU str. 16

Remont primarne opreme HE "Piva"
NA VRIJEME I PO PLANU str. 17

Ministri energetike jugoistočne Evrope u Budvi usvojili nacrt
Regionalne energetske strategije i Direktivu o obnovljivoj
energiji i konstatovali
**REGULISANA CIJENA ENERGIJE „KOČNICA“
ZA INVESTITORE** str. 18

U Vrnjačkoj Banji od 23-28.septembra 2012. održano VIII
Savjetovanje o elektrodistributivnim mrežama Srbije sa
učesćem regiona
OBNOVLJIVI IZVORI ŠANSNA REGIONA str. 20

Dr Dragoslav Jovanović, predsjednik nacionalnog
komiteta CIRED Srbija
**EKONOMSKA CIJENA ENERGIJE
JE NEMINOVNOST** str. 22

Snabdijevanje Žabljak uselilo u nove prostorije
VRHUNSKI KOMFOR ZA KUPCE I ZAPOSLENE str. 24

ED Nikšić
KAD SE SPREMNO, „NEMA ZIME“! str. 25

Intervju s Teslom iz 1899.godine
JA SAM PORAŽEN ČOVJEK! str. 26

Deseti sportski susreti radnika EPCG „Ulcinj 2012“
U OAZI DRUGARSKOG I SPORTSKOG DUHA str. 28

Dragan Dvožak, radnik nikšićke Distribucije
PIVLJANIN IZ ČEŠKE str. 30

Manifestacija "Otvoreni dani nauke" u Podgorici
BUDUĆNOST U RUKAMA MLADIH ISTRAŽIVAČA str. 31

Monografija "Resursi površinskih voda Crne Gore"-
mr Slavko Hrvačević (2)

OROGRAFSKE KARAKTERISTIKE CRNE GORE str. 32

EPCG izdvojila 20 hiljada eura za pošumljavanje park šume Gorica
**ODGOVORNO PREMA PRIRODI I
ŽIVOTNOM PROSTORU** str. 35

Moja domovina
OD OBODSKE PEĆINE DO VASOJEVIČKOG KOMA str. 36

Dr Miroslav Rabrenović, specijalista internista i kardiolog
SKUPA CIJENA STRESA I LOŠIH NAVIKA str. 38

Slađana Perunović, crnogorska olimpijka u atletici
POGLED USMJEREN KA RIMU str. 37

Predsjednik Odbora direktora
Srđan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

**DIREKCIJA ZA ODNOS
SA JAVNOŠĆU**

Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

**Rukovodilac Sektora za
internu komunikaciju**
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:

Olivera Vulcanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Adresa redakcije:

Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-131, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: MONTCARTON DOO
Podgorica
Tiraž: 2000
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

STALNI RADNI ODNOS ZA 61 RADNIKA

Još 40ak Ugovora na neodređeno vrijeme biće potpisano do kraja godine. Kriterijumi dužina staža i kvalitet rada. Sporazum „veliki iskorak“ u odnosima Sindikata i posloводства prvi put viđen u Crnoj Gori. Prostor za mlade otvoren sporazumnim odlaskom 88 zaposlenih uz isplatu otpremine. Načelo odabira najboljih, kao uslov napretka Kompanije u cjelini, poštovaće se i ubuduće.

Zaključivanjem Ugovora o radu na neodređeno vrijeme sa prvom grupom zaposlenih, koji su do sada bili angažovani na određeno, intezivirana je realizacija Sporazuma između menadžmenta i većinskog reprezentativnog Sindikata u EPCG, potpisanog početkom septembra ove godine.

Potpisivanjem Sporazuma, podsjetimo, Poslodavac se obavezao da do kraja tekuće godine u stalni radni odnos pri-

mi najmanje stotinu zaposlenih koji u Elektroprivredi rade po Ugovoru na određeno vrijeme, pri čemu su dužina radnog staža u našoj kompaniji i kvalitet rada osnovni kriterijumi za selekciju zaposlenih. Svima ostalima će, ukoliko ne bude primjedbi na kvalitet njihovog rada ili pak ne prestane potreba zbog koje su angažovani, biti produžen angažman na određeno vrijeme. Ističući značaj Sporazuma koji je ponudio mjere za prevazilaženje krize u Kompaniji, vd direktora glavne Direkcije za ljudske resurse, **Ranko Vojinović**, najavio je da će, pored 61-nog sa kojima je već potpisan Ugovor, do kraja godine u stalni radni odnos biti prevedeno još četrdesetak zaposlenih.

Vojinović je istakao da je prostor za prijem radnika na neodređeno vrijeme otvoren odlaskom osamdeset osam radnika sa kojima je potpisan sporazumni prekid radnog odnosa uz isplatu otpremine, od kojih je njih dvadeset sedam radni vijek u EPCG dobrovoljno okončalo i prije stupanja na snagu određaba Sporazuma.

-Upravo na ovaj način otvoren je prostor za mlade i taj princip poštovaćemo i ubuduće, naglasio je Ranko Vojinović i istakao da je nastavak tog procesa omogućen zahvaljujući i fondu formiranom smanjenjem zarada zaposlenih 5 i menadžmenta deset odsto.

Na skromnoj svečanosti upriličenoj povodom prijema mladih ljudi u stalni radni odnos, glavni operativni direktor EPCG, **Zoran Đukanović**, pored neskrivenog zadovoljstva zbog te činjenice, potez Sindikalne organizacije zaposlenih da zaključi Sporazum,

Program sporazumnog prestanka radnog odnosa uz isplatu otpremine UDOVOLJENO SVIM PODNOSIOCIMA ZAHTJEVA

Od sredine septembra, kada je stupila na snagu Odluka menadžmenta EPCG o uslovima za sporazumni prestanak radnog odnosa uz isplatu otpremine, do sada odobreno je 65 zahtjeva zaposlenih sa kojima je zaključen sporazumni prestanak radnog odnosa. Najviše ih je bilo iz FC Distribucija 25, zatim iz FC Proizvodnja 12, dok je iz FC Snabdjevanje Sporazum potpisalo 10, a iz Glavne Direkcije za ljudske resurse i opšte poslove, kao i Glavne finansijske direkcije po devet zaposlenih.

VD direktora Glavne Direkcije za ljudske resurse i opšte poslove, Ranko Vojinović, ističe da su uzeti u obzir i zahtjevi 98 zaposlenih, podneseni prije stupanja na snagu važeće Odluke menadžmenta koja je, kao što je poznato, proistekla iz odredaba Sporazuma Sindikalne organizacije zaposlenih u EPCG i menadžmenta kompanije.

Udovoljeno je, kaže Vojinović, svim zaposlenima koji su podnijeli zahtjev za prestanak radnog odnosa do kraja tekuće godine.

-Trenutno razmatramo 40 novih zahtjeva. U Direkciji za ljudske resurse procjenjujemo da će iz kompanije do kraja 2012.godine otići ukupno oko 150 zaposlenih, rekao je Vojinović.

Vojinović je podsjetio da oni koji namjeravaju da do kraja 2012. dobrovoljno odu iz kompanije, zahtjev moraju podnijeti najkasnije do 30. novembra te da će svima njima otpremine biti isplaćene najkasnije do kraja godine.

Podsjetimo, u okviru realizacije Sporazuma između SOZ-a i menadžmenta EPCG, potpisanog početkom septembra, naša kompanija je sredinom istog mjeseca donijela Odluku o uslovima za sporazumni prestanak radnog odnosa uz isplatu otpremine. Odlukom je definisano da će se zaposlenima u EPCG AD Nikšić koji ispunjavaju propisane uslove, isplatiti otpremnina u visini od 24 prosječne neto zarade, koje je zaposleni ostvario u posljednjih 6 mjeseci, u odnosu na dan zaključenja sporazuma. Primjenom kriterijuma iz navedene Odluke zaposlenom se ne može isplatiti otpremnina manja od 14.000 eura, kao ni veća od 22.000 eura.

M. Vuković

ocijenio je kao „veliki iskorak“ u ustanovljavanju odnosa sa poslovdstvom kakvi u Crnoj Gori još nijesu viđeni. Dobre poslovne rezultate okupljenima i kompaniji u cjelini poželio je i direktor FC Snabdijevanje, **Vladimir Bojičić**, koji je istakao da su iz te cjeline u stalni radni odnos primljeni ljudi koji su to kvalitetnim i odgovornim radom zaslužili te da od njih u budućnosti očekuje još veće zalaganje.

Direktor FC Distribucija, **Ranko Radulović**, naveo je da će se načelo odabira najboljih i ubuduće poštovati, jer je to, kako je istakao, način da Kompanija napreduje. Radulović je mladim distributerima poručio da se drže pravila struke i da čuvaju svoj život na poslu koji nosi brojne opasnosti, ali i zadovoljstvo unapređivanja Kompanije od opšteg interesa, bez koje, jednostavno rečeno, ne bi bilo ni “hljeba u pekarama”.

Olivera Vulanović

EVALUACIJA RADNOG UČINKA

Pored aktuelnog Programa sporazumnog prestanka radnog odnosa u Direkciji za ljudske resurse angažovani su i na obavljanju pojedinačnih razgovora sa zaposlenima u cilju boljeg upoznavanja sa njihovim radnim aktivnostima, eventualnim pojašnjenjima ciljeva odredjenih funkcionalnih cjelina i jedinica, kao i socijalnim statusom zaposlenih.

- Najbitniji zadatak naše Direkcije je da uspijemo da kvalitetno evaluramo rad svakog pojedinca, njegove odgovornosti tokom rada, stimulišemo ili sankcionišemo, na pravi način, postignute uspješne ili neuspješne rezultate. Kompleksnost ekonomske situacije u kompaniji iziskuje da prepoznamo, kroz definisane analize, sve pojedice koje u narednom periodu nedvosmisleno mogu pomoći kompaniji, na zajedničkom zadatku, a to je uspjeh EPCG i zadovoljavajući nivo rada. Svima mora biti jasno da je ranije, u ovom trenutku ali i u budućnosti rad u Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić predstavljao privilegiju u svakom pogledu, a tu činjenicu treba znati i cijeniti, zaključuje Vojinović.

ANKETA:

*Milutin Kilibarda,
OC Upravljanje energijom*

Potpisivanje Ugovora o radu na neodređeno vrijeme za mene je veoma značajan čin. Želio bih da se zahvalim nadređenima koji su mi pružili šansu i ukazali čast. Naravno, ne treba zaboraviti ni veliku odgovornost koja ide uz to.

*Ivica Stojanović,
ED Podgorica*

Dok sam imao status radnika na određeno vrijeme nastojao sam da što kvalitetnije i odgovornije obavljam povjerene zadatke. Zadovoljan sam što su moji pretpostavljeni procijenili da zadovoljavam kriterijume za prijem u stalni radni odnos. Danas sam presrećan.

*Jelena Vujović,
FC Snabdijevanje*

Presrećna sam zbog novostečenog statusa. Rad u velikoj kompaniji kao što je EPCG predstavlja izazov za svakog mladog čovjeka. Veliku zahvalnost dugujem svima koji su prepoznali moje profesionalne kvalitete i založili se da postanem dio ovog značajnog kolektiva.

Obilježeno 30 godina rada Termoelektrane **STUB ENERGETSKE STABILNOSTI**

Za protekle tri decenije jedina crnogorska termocentrala proizvela je preko 26 000 GWh električne energije. U TE „Pljevlja“ trenutno je zaposleno oko 250 radnika. Najbolji radnik Vojimir Šljukić, vođa smjene u dopremi uglja.

Termoelektrana „Pljevlja“ prve kilovat sate električne energije proizvela je 21. oktobra 1982. godine. Godišnje, u prosjeku, proizvede oko 950 gigavat sati električne energije, što je dovoljno za pokrivanje četvrtine ukupnih potreba Crne Gore. Za protekle tri decenije jedina crnogorska termocentrala proizvela je više od 26 hiljada gigavat sati energije, za šta je utrošeno oko 34 miliona tona uglja.

Tokom godina ovaj proizvodni objekat je stekao i opravdao poziciju stuba elektroenergetske stabilnosti, naročito tokom hidrološki nepovoljnih godina kakva je bila 2011, istakao je na proslavi jubileja direktor Termoelektrane, **Luka Jovanović**, podsjetivši da je TE „Pljevlja“, prošle godine ostvarila proizvodni rekord od 1452 GWh i podmirila rekordnih 34,4 odsto ukupnih crnogorskih energetske potreba.

Jovanović je podsjetio da su dobri proizvodni rezultati, produkt konstantnog pravilnog rukovanja i održavanja postrojenja i opreme.

Predsjednik Opštine Pljevlja, **dr Miloje Pupović**, istakao je da su Pljevljaci ponosni na svoje prirodne i energetske resurse, kao i na činjenicu da, praktično, dva najveća privredna subjekta u Crnoj Gori, TE „Pljevlja“ i Rudnik uglja posluju bez gubitaka. Osim toga, u ovim kompanijama zaposleno je oko 1300 mještana, podsjetio je Pupović.

U cilju eliminacije zagađenja vazduha, vode i zemljišta, Pupović je istakao potrebu izrade dinamičkog plana rješavanja ekoloških problema koji nastaju pri proizvodnji termoelektrane. Strateški značaj koji TE Pljevlja ima za stabilnost elektroenergetskog sistema, ali i za ukupan razvoj crnogorske privrede i opštine Pljevlja, za izvršnog direktora EPCG, **Enrica Malerbu**, razlog su za zadovoljstvo i ponos.

Malerba je podsjetio da je Crna Gora bogata energetskim resursima te da, stoga, energetski sektor ima veliki razvojni potencijal i značajnu budućnost što, kako je rekao, podrazumijeva dobro planiranje i dugoročne investicije.

Okolnost da u Pljevljima radi termoelektrana ima pozitivne i negativne aspekte, rekao je izvršni direktor EPCG.

-Dobro je što proizvodnja ovog objekta nije uslovljena određenim hidrološkim prilikama koje, u posljednje dvije godine, nijesu bile naklonjene Elektroprivredi. Negativan faktor tiče se proizvodnje električne energije koja nije iz obnovljivih izvora. Samim tim, neophodno je baviti se problemima i investicijama koji su različiti od onih u hidroelektranama. Sasvim sigurno, posljednjih godina smo ulagali u pravom smjeru, ali pred nama je još puno toga što treba da uradimo. U budućnosti treba preduzeti dalje mjere zaštite životne sredine, kao i mjere bezbjednosti i sigurnosti radnika, najavio je Malerba i ocijenio da pri tome treba posebno voditi računa o razvoju Termoelektrane.

U tom cilju, zajedno sa Vladom Crne Gore analiziramo određene projekte. Prvi potez treba da bude što efikasnije udruživanje TE „Pljevlja“ i Rudnika uglja. Te dvije kompanije treba da rade zajedničkom energijom, što više ujedinjene, sa ciljem poboljšanja proizvodnje i smanjenja troškova.

Visoki standardi prisutni su i u dijelu već isplaniranih investicija koje se tiču proizvodnje i zaštite životne sredine, naglasio je Malerba. Po njegovom mišljenju, rješenje bi bilo da se poveća proizvodni kapacitet TE „Pljevlja“ kako bi investicije bile kompatibilne sa ekonomičnošću tog energetskog objekta.

-Apsolutno sam ubijeđen da je EPCG odigrala značajnu ulogu u razvoju Pljevalja, a siguran sam da će moći da uradi i mnogo više. Naši planovi su već identifikovani, ali da bi se realizovali, svoj puni doprinos treba da daju svi faktori društva-socijalni, ekonomski, preduzetnički, zaključio je Enrico Malerba.

U TE „Pljevlja“, trenutno, zaposleno je oko 250 radnika. Za najboljeg među njima u 2012.godini proglašen je **Vojimir Šljukić**, koji je u ovaj kolektiv došao još 1980. godine. Danas obavlja poslove vođe smjene dopreme uglja. Najboljem radniku nagradu je uručio vd direktora Glavne direkcije za ljudske resurse **Ranko Vojinović**.

Olivera Vulcanović

MALERBA: Apsolutno sam ubijeđen da je EPCG odigrala značajnu ulogu u razvoju Pljevalja, a siguran sam da će moći da uradi i mnogo više. Naši planovi su već identifikovani, ali da bi se realizovali, svoj puni doprinos treba da daju svi faktori društva-socijalni, ekonomski, preduzetnički.

“ČAROBNA GITARA” ZA MALIŠANE

U sklopu obilježavanja trideset godina rada, EPCG je poklonila mališanima

Pljevalja dječju predstavu „Tajna čarobne gitare“, po tekstu Gorana Četkovića, u režiji Džonija Hodžića.

Dom vojske, u kojem se predstava odigravala, vrvio je te noći od mnogobrojnih, zadovoljnih pljevaljskih mališana. Mnoštvo aplauza izmamili su glumci: Džoni Hodžić, Slavko Kalezić, Dušan Kovačević i Sejfo Seferović koji su djecu sa uspjehom vodili kroz prostore Dobra i Zla, ostavljajući im mogućnost izbora, a ipak ih nenametljivo navodeći da taj izbor bude na strani Dobra.

Luka Jovanović, direktor TE „Pljevlja“

TRUDIMO SE DA POZITIVNO UTIČEMO NA KVALITET ŽIVOTNE SREDINE

TE „Pljevlja“ koja je, prošle godine, proizvela oko 35 odsto više energije nego prethodnih godina, spremna da i ubuduće nastavi u dobrom ritmu. U narednom periodu investicije će biti usmjerene na sanaciju postojeće deponije pepela i šljake i stvaranje mogućnosti za prelazak na novu lokaciju u Šumanima. Izgradnja drugog bloka, Crnoj Gori bi donijela i energetska nezavisnost. U cilju jeftinije proizvodnje i stvaranja ekonomski pouzdanih uslova za gradnju novog bloka potrebno je naći efikasan metod uticaja na cijenu uglja, a koji se, po svemu sudeći, nalazi u spajanju Rudnika sa Električnom. EPCG, a samim tim i TE Pljevlja se iskreno trude da pozitivno utiču na zaštitu životne sredine u Pljevljima, izvodi su iz intervjua direktora pljevaljske termoelektrane Luke Jovanovića za list „Elektroprivreda“.

Završene ključne rekonstrukcije i modernizacija opreme: Luka Jovanović

Gospodine Jovanoviću, TE „Pljevlja“ konstantno bilježi, naročito u posljednje vrijeme, dobre poslovne rezultate. Nedavno je izveden godišnji kapitalni remont, prije par godina i modernizacija. Kako biste, kao prvi čovjek Termoelektrane, ocijenili kapacitete sa kojima trenutno raspolazete?

Zahvaljujući rekonstrukcijama kotla u prethodnom periodu, zamjeni dijela opreme na kotlu prilikom prošlog kapitalnog remonta, kao i modernizaciji i detaljnom remontu parne turbine, kao i modernizovanom sistemu upravljanja elektranom, dobili smo veću proizvodnju pare na kotlu i mogućnost postizanja veće snage na turbogeneratoru. Adekvatno tome, prošle godine proizveli smo oko 35 odsto više energije nego prethodnih godina, što najbolje govori sa kakvim kapacitetima trenutno raspolazemo. Shodno tome siguran sam

da je TE „Pljevlja“ potpuno spremna da i ubuduće nastavi u dobrom ritmu.

Koje investicije se postavljaju kao prioritet u narednom periodu?

Kao što sam već rekao, završili smo sa ključnim rekonstrukcijama i modernizacijom opreme. U narednom periodu investicije će biti usmjerene na sanaciju postojeće deponije pepela i šljake, sa intencijom otvaranja i prelaska na novu lokaciju. Potreba ulaganja u sistem odsumporavanja motivisana je željom za poboljšanjem kvaliteta životne sredine. Takođe, planiramo i zamjenu dotrajale opreme, koja je ušla u završnu fazu svog radnog vijeka.

Sve češće se u javnosti mogu čuti ozbiljne najave o izgradnji drugog bloka Termoelektrane. Pominje se i kineski partner. Šta bi i koliko, po vašem mišljenju, taj projekat značio

za crnogorski elektroenergetski sistem?

S obzirom na radni vijek i starost postojećeg bloka i nesporno značajne zalihe uglja u Pljevljima koje znatno prevazilaze postojeće proizvodne mogućnosti, a imajući uz to u vidu i potrebu za proširivanjem energetske kapacitetima u Crnoj Gori, jasna je opravdanost gradnje novog termo bloka. Izgradnjom TE Pljevlja II, Crna Gora će regulisati svoju nezavisnost u zadovoljavanju sopstvenih energetske potreba. Štaviše, otvoriće se i mogućnost izvoza energije što, neminovno, vodi ka ekonomskoj stabilizaciji, jačanju finansijske moći, kako države, tako i njenih građana.

Pominju se i različiti modeli fuzije Rudnika Uglja i TE „Pljevlja“?

Zbog regulisanog tržišta električne energije kod nas, sa stanovišta formiranja cijena energije i velikog uticaja cijene uglja

na troškove proizvodnje u Termoelektrani, potrebno je, u cilju jeftinije proizvodnje i stvaranja ekonomski pouzdanih uslova za gradnju novog bloka, naći efikasan metod uticaja na cijenu uglja, a koji se, po svemu sudeći, nalazi u spajanju Rudnika sa TE „Pljevlja“.

Lokacija za novu deponiju šljake i pepela, takođe je jedno od aktualnih pitanja. Šta se planira sa postojećom deponijom Maljevac, odnosno kada će konačno biti osposobljena nova lokacija u Šumanima?

S obzirom na dug period korišćenja, postojeća deponija definitivno ima problem sa slobodnim prostorom za odlaganje pepela i šljake, pa je neophodno poboljšati stabilnost stepenica brane, čiji

se kapacitet procjenjuje dovoljnim za naredne dvije godine. Za to vrijeme bi trebalo obezbijediti uslove za odlaganje otpada na drugoj lokaciji, u Šumanima. Naravno, prethodno se postojeća deponija se mora rekultivisati i obezbijediti sa stanovišta stabilnosti podloge.

Osim toga, i projekat toplifikacije Pljevalja je iz korpusa pitanja koja se tiču saradnje sa lokalnom samoupravom. Kako ste zadovoljni, odnosno kako ocjenjujete saradnju sa lokalnim vlastima u Pljevljima?

EPCG, a samim tim i TE Pljevlja iskreno se trude da pozitivno utiču na zaštitu životne sredine u Pljevljima. U to su uložena znatna sredstva u proteklom periodu. Takođe, nikada nijesmo odriicali potrebu da učestvujemo u projek-

tu toplifikacije grada, zašta je potrebna obostrana saradnja. Sa gradnjom drugog bloka TE, kao prioritarno, treba konačno završiti neophodnu infrastrukturu koja nedostaje u urbanom dijelu grada, a na našem postrojenju planirati ugradnju opreme za oduzimanje toplote namijenjene toplifikaciji Pljevalja. Kada je u pitanju naša saradnja sa lokalnom samoupravom, rekao bih da prema termoelektrani ne postoji adekvatan, pozitivan odnos. Termoelektrana se često posmatra kao privredni subjekt koji gradu samo uzima, bez obzira što mi korektno, svakog mjeseca plaćamo dosta visoke fakture za isporučeni uglj. Ne treba podsjećati da od toga korist, prvenstveno, imaju građani koji rade u Rudniku uglja, kao i sam Rudnik, zaposleni u našoj kompaniji, a time i čitava pljevaljska opština.

Olivera Vulcanović

Akcija dobrovoljnih davalaca krvi, povodom tri decenije TE "Pljevlja" POKLON ZDRAVLJU NA JUBILEJ

Mladi, lijepi i humani: Detalj sa akcije

O bilježavanju velikog jubileja TE "Pljevlja" pridružili su se i dobrovoljni davaoci krvi Elektroprivrede Crne Gore uspješnom organizacijom Akcije dobrovoljnog darivanja krvi, 21. oktobra, na dan kada su tačno prije trideset godina iz pljevaljskog agregata potekli prvi kilovat sati energije u crnogorski elektroenergetski sistem. Bila je to prva Akcija u organizaciji pljevaljske podružnice našeg Kluba u okviru koje je prikupljeno 38 jedinica dragocjene tečnosti. Koordinator Kluba DDK EPCG za Pljevlja, **Ratko Pušonjić**, zadovoljan je odzivom dobrovoljnih davalaca, koji je, kako je istakao, premašio sva očekivanja.

-S ponosom ističem da smo ovom prilikom dobili i četiri nova aktivna člana Kluba, a vrijedna pažnje je i činjenica da su krv dale i tri pripadnice ljepšeg pola. Ovo je, inače, bila prva akcija u organizaciji naše podružnice Kluba DDK EPCG, ali planiramo da preraste u tradicionalnu, navodi Pušonjić.

Akciju, koja je organizovana u saradnji sa opštinskom organizacijom Crvenog krsta i Kabinetom za transfuziju u Pljevljima i uz svesrdnu pomoć menadžmenta i sindikalne organizacije Termoelektrane, podržali su i članovi Kluba dobrovoljnih davalaca krvi EPCG iz Direkcije Društva, HE "Perućica" i ED Pljevlja, a pridružile su se i kolege iz Rudnika uglja Pljevlja, kao i pojedini građani.

Klub dobrovoljnih davalaca krvi EPCG, narednu akciju planira krajem novembra u Nikšiću, nakon čega će biti organizovano zajedničko druženje svih dobrovoljnih davalaca Elektroprivrede, prijatelja Kluba i predstavnika kompanije.

M.Vuković

VLADA SPAJA TE „PLJEVLJA“, I RUDNIK UGLJA!

U svijetu postoji trend funkcionalnog spajanja rudnika sa termo kapacitetima; gotovo svi rudnici uglja u regionu posluju u sastavu termoelektrana. Tako su Rudnik uglja Gacko i istoimena termoelektrana - jedinstvena kompanija; Rudnik uglja i TE "Ugljevik" je takođe jedinstveno preduzeće u okviru „Elektroprivrede Republike Srpske“. Slična situacija je kod Rudnika uglja "Kolubara" koja posluje zajedno sa termoelektranama u sastavu Elektroprivrede Srbije. Termocentrale i rudnici u vodećim energetske kompanijama Evrope posluju u okviru jedinstvenog vertikalno integrisanog preduzeća.

Crnogorska Vlada, do kraja godine, odvojiće termoelekttranu „Pljevlja“ iz sastava Elektroprivrede i spojiće je sa pljevaljskim Rudnikom uglja u zajedničku kompaniju, saznaje *Portal Analitika* iz crnogorske Vlade.

Analiza *Portala Analitika* ukazuje na prednosti ovakvog poteza u tehničkom i organizacionom smislu. Što je najvažnije: spajanje TE i Rudnika je osnovni uslov investitora da bi počela prijeko potrebna ulaganja u energetske sektor.

U sastavu novoformiranog zajedničkog preduzeća bi – prema saznanjima *Portala Analitika* - osim Rudnika i prvog bloka bio i planirani drugi blok TE, a vlasnička struktura biće određena nakon što budu definisane egzaktnije cifre izgradnje drugog bloka i ulaganja u otvaranje novih kopova Rudnika uglja. Prema pouzdanim saznanjima *Portala Analitika*, osim Kineza za izgradnju drugog bloka interesovanje pokazuje jedna češka

kompanija. Iz Vlade je nemoguće bilo dobiti ime i detalje češke ponude, pravdajući to korektnošću prema Kinezima koji su ranije dostavili ponudu.

Kinezi najbliži izgradnji drugog bloka:

Izvesno je da su Kinezi mnogo bliži „poslu decenije za sjever Crne Gore“, budući da imaju već obezbijeđen novac iz njihovog, deset milijardi eura vrijednog, fonda za ulaganja u Evropu. Uz to, predstavnici *China Gezhouba Group Corporation* (CGGC) posjetice Crnu Goru sredinom novembra, kada će pojasniti tehničke detalje ponude. Iz Vlade je već ocijenjeno je da je kineska ponuda veoma dobra.

Prema preliminarnim podacima kineske ponude, izgradnja drugog bloka koštaće nešto manje od 300 miliona eura, a radovi će trajati najkasnije tri godine. Taj novi energetske izvor proizvođaće 1,3 milijardu kilovatsati struje (kWh), koliko u energetske bilansu nedostaje struje Crnoj Gori. Tehnički gledano, ukoliko bude prihvaćena kineska ponuda, tender za izgradnju drugog bloka ne bi bio raspisan, već bi to bila forma sporazuma između dvije vlade. Kineske kompanije u inostranstvu isključivo posluju na principu državnih sporazuma, što znači da bi se o sporazumu o izgradnji trebala izjasniti i Vlada i Skupština.

Kinezi nijesu krili da im je prihvatljivije spajanje TE i Rudnika uglja, pravdajući to svjetskom praksom.

Trend ujedinjavanja rudnika i termoizvora:

I zaista, u svijetu postoji trend funkcionalnog spajanja rudnika sa termo kapacitetima. Gotovo svi rudnici uglja u regionu posluju u sastavu termoelektrana. Tako su, Rudnik uglja Gacko i istoimena termoelektrana jedinstvena kompanija, Rudnik uglja i TE "Ugljevik" jedinstveno preduzeće u okviru „Elektroprivrede Republike Srpske“. Slična situacija je kod Rudnika uglja "Kolubara" koja posluje zajedno sa termoelektranama u sastavu Elektroprivrede Srbije.

Termo izvori i rudnici u vodećim energetske kompanijama Evrope posluju u okviru jedinstvenog vertikalno integrisanog preduzeća. Tako je kod Češke elektroenergetske kompanije - koji su vlasnici tamnošnjih rudnika uglja; identičan sistem organizacije ima vodeća njemačka energetske kompanije RWE. Takav sistem organizacije termo-kapaciteta se pravda boljom funkcionalnošću.

Prednosti spajanja: Dakle, pozivajući se na evropska i regionalna iskustva nesumnjive su prednosti spajanja Rudnika uglja i TE u zajedničko preduzeće. Time se stvaraju pretpostavke za razvoj i investiranje u nove kapacitete, bilo samostalno ili u okviru zajedničkih ulaganja sa ino partnerima.

Tehnički gledano, spajanjem Rudnika i TE dobiće se efikasnije preduzeće koje će imati nižu cijenu uglja od sadašnjih 26 eura po toni, kao i konkurentniju cijenu struje. U prethodnom periodu, Rudnik uglja i termoelektrana imali su izražene probleme

u načinu usaglašavanja cijene uglja, čime su nastali neriješeni dužničko-povjerilački odnosi EPCG i Rudnika uglja.

Te nejasnoće su bile posljedica različitog fakturisanja cijene tone uglja u knjigama TE i pljevaljske kompanije za vađenje uglja u periodu od 2003. do 2004. godine. Ti neriješeni dužničko-povjerilački odnosi su opterećivali odnose EPCG i Rudnika sve do prošle godine, kada je situacija riješena poravnanjem.

EPCG bi poslovala pozitivno: Ovakvim ekonomskim potezom bi, zbog niske proizvodne cijene iz hidroelektrana od 1,5 centi po kilovatu, EPCG bi – pošto bi u vlasništvu zadržala dvije hidroelektrane - poslovala pozitivno!

Nadalje, čelni ljudi A2A koja je strateški partner u EPCG, od početka svog aranžmana u Crnoj Gori, nijesu bili zainteresovani za razvoj termo-potencijala, a nijesu bili oduševljeni ni ugovorom sa KAP-om. Naprotiv, odlukom italijanskog menadžmenta od nedavno su isporuke struje za KAP smanjene za 50 odsto jer Italijani neće više da trpe ogromne, nagomilane, dugove za struju podgoričkog gubitaša.

U zemljama zapadne Evrope ne postoji energetska kompanija koja posluje negativno, pa zbog toga Italijani podržavaju proizvodno razdvajanje, prema kome bi oni preuzeli upravljanje nad hidro kapacitetima EPCG- koji proizvode jeftinu energiju.

Da zaista nema više vremena za čekanje, pokazuju loši rezultati ovogodišnjeg poslovanja Elektroprivrede, prema kojima je uzdanica crnogorske privrede izgubila za prvih devet mjeseci 14,9 miliona eura. Loš rezultat se tumači nižom cijenom struje, skupom uvoznom energijom, ali i niskim stepenom povrata na investicije koje je odobrila Regulatorna agencija za energetiku. Ni Rudniku uglja, nijesu cvjetale ruže, pa su u prvih pola godine izgubili 3,45 miliona eura.

Zbog toga je na Vladi da što prije realizuje odluku o spajanju kako bi konačno počele da se realizuju prijeko potrebne investicije u energetske sektor Crne Gore

Predrag Zečević

DOBRI EKONOMSKI SIGNALI

Od početka godine, zaključno sa oktobrom, prihodovano oko 18 miliona eura, a neto gubici manji 22,5 miliona u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivni trend očekuje se i u posljednjem kvartalu godine. Nove metodologije RAE „korak naprijed“, koji otvara prostor za nove investicije. U 2012. investirano 26,3 miliona eura, što je na nivou 80 odsto investicionog plana. Crna Gora ima dosta zajedničkog sa drugim novim ekonomijama u razvoju. Siguran sam da uz pomoć nadolazećih promjena, uz podršku i saradnju sa stranim investitorima i partnerima, ova zemlja i EPCG mogu imati značajnu ulogu za evropsku privredu. – ovo su osnovne poruke novoimenovanog glavnog finansijskog direktora EPCG, Flavio Bianco, u intervjuu za naš list.

Flavio Bianco

Gospodine Bianco EPCG je, u prvom redu zbog faktora na koje nije mogla da utiče, prošlu godinu završila sa gubitkom. I ove godine, istina u manjoj mjeri, sličan trend se nastavio, pa nas interesuje kakav je trenutni finansijski bilans u poredjenju sa istim periodom prošle godine i možemo li govoriti o tome kakav bi finansijski rezultat trebalo očekivati na kraju ove poslovne godine?

Iako su se efekti eksternih faktora iz 2011. nastavili kroz dobar dio 2012. godine, rezultati zaključno sa oktobrom pokazuju dobre ekonomske signale. Prihod prije kamata i poreza (EBIT) Elektroprivrede Crne Gore u oktobru 2012. je za oko 18 miliona eura bolji nego u prošloj godini, a neto gubici su smanjeni za 22,5 miliona eura u odnosu na prošlu godinu. Nastavak ovog pozitivnog trenda se očekuje i u posljednjem kvartalu ove godine jer je kompanija, zbog skorašnjih promjena u strukturi obrta, sada u stanju da poboljša naplatu povećavajući profitabilnost i neto finansijsku poziciju.

RAE je, sredinom prošle godine, odobrila trajne metodologije za utvrđivanje cijena, koje su na snazi još od avgusta. Mogu li cijene električne energije utvrđene novom metodologijom da garantuju finansijsku stabilnost EPCG?

Nove metodologije odobrene od strane RAE su dovele do rasta prosječne cijene za EPCG od 8%. Ovaj korak naprijed je, kao dio generalnog trogodišnjeg plana definisanog i odobrenog od strane RAE, definitivno pomogao kompaniji da povрати dio značajno smanjenih tarifa (preko 30%) tokom 2011. godine. Zajedno sa planom značajnog smanjenja troškova koje je EPCG uspostavila u posljednje dvije godine, što je imperativ i u 2013. i 2014, kompanija je smanjila udar na neto finansijsku poziciju prouzrokovanu tim značajnim smanjenjem tarifa, i uspjela da neznatno oporavi profitabilnost neophodnu za investicije.

U kojoj mjeri je investicioni plan EPCG za 2012 godinu realizovan, i da li se ista dinamika realizacije može očekivati u 2013 godini?

EPCG je za deset mjeseci 2012. godine investirala preko 26.3 miliona eura. To predstavlja oko 80% planiranih investicija za taj period. Ako se profitabilnost kompanije zadrži na planiranom nivou i kompanija uspije riješiti neka tržišna i politička ograničenja koja utiču na trenutnu neto finansijsku

poziciju, nema razloga da se ne potvrdi ono što je prvobitno planirano za 2013. u smislu investicija.

S obzirom na to da ste skoro došli u EPCG i Crnu Goru, kakvi su vaši utisci o zemlji i kompaniji?

Iako je ovo moje prvo iskustvo u Crnoj Gori, mnogo godina sam živio van Italije, također u brzo rastućim ekonomijama kao što je Brazil ili sjevernoafričkim zemljama kao što je Tunis. Ono što sam prvo zapazio u Crnoj Gori jeste mnogo zajedničkih faktora sa ostalim novim ekonomijama u razvoju. Crna Gora je mnogo sigurnija zemlja nego ostale gdje sam živio, ali po mom ličnom mišljenju, iako izgleda kao da je odabran pravi put, potrebna su poboljšanja u smislu brzine u podržavanju neophodnih promjena koje dolaze sa inostranih tržišta i standarda. Ovo što sam prethodno rekao, može se odnositi i na EPCG. Siguran sam da uz pomoć nadolazećih promjena, uz podršku i saradnju sa stranim investitorima i partnerima, ova zemlja i EPCG mogu imati značajnu ulogu za evropsku privredu.

R.E.

Siguran sam da uz pomoć nadolazećih promjena, uz podršku i saradnju sa stranim investitorima i partnerima, ova zemlja i EPCG mogu imati značajnu ulogu za evropsku privredu.

Biografija:

Flavio Bianco rođen je 15. 06. 1967. godine u Torinu u Italiji. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Torinu, a magistarske studije iz poslovnog upravljanja završio je 1993. godine u Londonu. Dugogodišnje iskustvo Bianco je počeo u Cimefin S.r.l. 1988. godine. Zatim je kao kontrolor grupe ili glavni revizor radio u više torinskih firmi, da bi 1999. godine došao na mjesto glavnog finansijskog i direktora u kompaniji Embraco Europe koja je svjetski lider u oblasti rashladne tehnike. Flavio Bianco bio je glavni finansijski direktor grupacije Sparco S.p.a., lidera u oblasti automobilske zaštitne opreme i dodatne opreme, a zatim predsjednik i izvršni direktor američke grupacije Sparco Motorsport Inc. sa sjedištem u Los Angelesu. Od 2007. godine radio je kao predsjednik i izvršni direktor kompanije VERCALMODEL&Coggiola Group čiji su klijenti bile renomirane firme Ferrari, Ford, Mercedes, Toyota, Agusta, Suzuki, Hunday... Nedavno je imenovan, odlukom Odbora direktora, na mjesto glavnog finansijskog direktora naše kompanije. Iz oblasti informacionih tehnologija poznaje Microsoft Office, Exel, Lotus za Windows i Access. Bianco se služi engleskim, francuskim, portugalskim i španskim jezikom.

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

Proizvodni rezultati za devet mjeseci

POSLJEDNJE TROMJESEČJE PRILIKA ZA POPRAVNI

I pored dobre pripreme, redovnog održavanja i blagovremenih rekonstrukcija, crnogorske hidroelektrane za devet mjeseci ove godine proizvele u prosjeku 18 odsto manje energije od bilansom utvrđenih količina za taj period. Termoelektrana 11 odsto preko plana. Uvoz na nivou ugovorenog za 2012. godinu.

Uvoz na nivou godišnje ugovorenih količina: Zoran Đukanović

Dugotrajna suša, kao i ozbiljni problemi u naplati isporučene električne energije, prije svega, velikim kupcima, učinili su da izostanu očekivani i godišnjim bilansom projektovani proizvodni rezultati za devet mjeseci ove godine. Nije pomogla ni činjenica da su na vrijeme i kvalitetno odrađene neophodne pripreme, redovno održavani i blagovremeno rekonstruisani oprema i postrojenja.

Koliko su crnogorske hidroelektrane u tom periodu „podbacile“, glavni operativni direktor EPCG, **Zoran Đukanović**, ilustruje podatkom da je za devet mjeseci HE „Perućica“ proizvela, čak, 20 odsto manje električne energije u odnosu na planirane količine, dok je u HE „Piva“ taj procenat 16 odsto.

- Ovakvo stanje pravi ozbiljne probleme u poslovanju kompanije i pored činjenice da je TE „Pljevlja“ proizvodni plan za ovaj period premašila 11 odsto, potvrdivši dobru pogonsku spremnost i pouzdanost poslije dvomjesečnog gen-

eralnog remonta, sredinom godine, ističe Đukanović.

Đukanović, međutim, navodi da je dobro to što je Kombinat aluminijuma Podgorica potrošnju sveo na 84 MWh, jer kako kaže, zahvaljujući tome sada je odnos proizvodnje i potrošnje uravnotežen, a funkcionisanje cjelokupnog elektroenergetskog sistema znatno stabilnije.

Glavni operativni direktor EPCG, kaže da je, bez obzira na krajnje nepovoljnu hidrološku situaciju, za sada izostao uvoz dodatnih količina električne energije.

Uvoz je, trenutno, na nivou godišnje ugovorenih količina, a nadamo se da će tako ostati i u posljednjem kvartalu ove godine, s obzirom da se očekuje period obilnijih padavina. Uostalom, svake godine tokom posljednjeg tromjesečja, po pravilu, hidrološka situacija se stabilizuje, pa tome se nadamo i ovoga puta. To je od vitalnog značaja za poslovanje naše kompanije, jer poznato je da hidroenergetski objekti proizvode znatno jeftiniju električnu energiju, zaključio je Zoran Đukanović.

Miodrag Vuković

KAPITALNE INVESTICIJE: U pogonu TS 110/10 KV „Podgorica 5“

U SKLADU SA PLANOM RAZVOJA I ENERGETSKIM POTREBAMA

Projekat vrijedan 4,2 miliona eura, zadovoljava najsavremenije standarde. Puštanjem u pogon tog objekta stvoreni neophodni preduslovi za nesmetano napajanje buduće servisno-uslužne zone, kao i ostale veće energetske zahtjeve u glavnom gradu. Trafostanica „Podgorica 5“ najvredniji dio višemilionskog investicionog ciklusa od šest novih TS u južnom i centralom regionu Crne Gore, koje će do kraja ove godine biti puštene u pogon.

Puštanjem u pogon trafostanice „Podgorica 5“ značajno su rasterećene: TS 110/10 kV „Podgorica 3“ i TS 35/10 kV „Centar“, a snabdijevanje za kupce električne energije koji se napajaju sa trafo-stanice 35/10 kV „Ljubović“, mnogo kvalitetnije i sigurnije. U skoroj budućnosti to treba da očekuju i kupci u dijelu glavnog grada od hotela „City“, ograničeno Moračom sa naseljima Dahna, Zabjelo i Zelenika do KAP-a, kao i u dijelu od Zabjela prema Sat Kuli, od Gintaša do kružnog toka za Tuzi i prema Zeti do KIP-SA, odnosno područje koje se napaja sa stotinjak malih trafo-stanica 10/0,4 kV.

Novoizgrađena trafostanica, snage 2x31,5 MVA, inače, usklađena je sa dugoročnim

planom razvoja i energetskim potrebama glavnog grada. Puštanjem u pogon tog energetskog objekta stvoreni su neophodni preduslovi za nesmetano napajanje buduće servisno-uslužne zone na području Podgorice, kao i za ostale, veće energetske zahtjeve.

TS „Podgorica 5“, izgrađena je u skladu sa najsavremenijim standardima, što znači da je prilagođena i za priključenje na SCADA sistem za daljinsko upravljanje mrežom. Zadovoljava najviše tehničko-tehnološke standarde usklađene sa urbanističkim zahtjevima, a njena ukupna vrijednost je 4,2 miliona eura.

„Podgorica 5“ je i najvredniji dio višemilionskog investicionog ciklusa od

šest novih trafostanica koje će, do kraja ove godine, sve biti puštene u pogon, s obzirom da Elektroprivreda Crne Gore očekuje dobijanje potrebnih dokumenata za priključenje na distributivnu mrežu trafo-stanica 35/10 kV „Baošići“, „Rozino“ i „Bistrica“, vrijednih preko 5 miliona eura, koje će znatno poboljšati napajanje električnom energijom na području Herceg Novog, Budve i Nikšića. Nedavno su počeli i radovi na izgradnji TS „Brezza“ u Kolašinu čija je ukupna vrijednost 1,66 miliona eura, dok bi do kraja 2013. trebalo da budu izgrađene i trafostanice: „Danilovgrad“, „Popovići“ u Baru, „Velje Brdo“ i „Vranjina“ u Podgorici.

R.E.

Albona

Zimnica po izboru!

Kod svog sindikalnog povjerioca možete podići potvrdu, na ime *kupovine zimnice u Albona marketima*.

Suhomesnate proizvode i svježe meso sami odabirate, a otplata će se vršiti na rate, u zavisnosti od iznosa zimnice (npr. iznos 150 eura - 3 rate). Najniža rata ne može biti manja od 50 eura.

*Na poklon od Albone za radnike EPCG
3 zimnice po 50 eura.*

Uživajte u kupovini!

Ozvaničen početak rada TS "Škaljari" u Kotoru

SNAŽAN PODSTICAJ TURIZMU I RAZVOJU

Umjesto stare i dotrajale trafostanice u Škaljarima izgrađena je nova znatno veće snage čiji su početak rada, na prigodnoj svečanosti, ozvaničili premijer Igor Lukšić i izvršni direktor EPCG Enrico Malerba. Investicija od izuzetnog značaja za Kotor i EPCG vrijedna je oko 2,7 miliona eura, a izvođenje radova bilo je povjereno konzorcijumu Intermost iz Podgorice. Početak rada novog postrojenja znatno će poboljšati naponske prilike u snabdijevanju kupaca i obezbijediti infrastrukturne preduslove za investiranje u Kotoru.

Premijer **Igor Lukšić** i izvršni direktor EPCG **Enrico Malerba** simboličnim presijecanjem vrpce, ozvaničili su 3. oktobra početak rada novoizgrađene TS 35/10 kV „Škaljari“ u Kotoru koja ima kapitalan značaj za dalji razvoj te opštine. Investicija, vrijedna 2,7 miliona eura, dugoročno je rješenje za sve veće energetske zahtjeve tog atraktivnog turističkog odredišta. Tehnički i ekonomski je opravdana, jer će doprinijeti smanjenju gubitaka i povećanju energetske efikasnosti na području na kojem živi oko osam hiljada građana.

Energetska infrastruktura je ključni preduslov za realizaciju kapitalnih objekata, a energetika naša velika razvojna šansa, ne samo zbog značajnog hidropotencijala, nego i strateškog projekta povezivanja Crne Gore i Italije interkonektivnim podzemnim kablom koji će našu zemlju pozicionirati kao glavno tranzitno čvorište električne energije u regionu, naglasio je premijer Igor Lukšić.

Lukšić je odao priznanje našoj kompaniji što i u periodu velike ekonomske krize uspješno prati rastuće potrebe za električnom energijom kroz unapređenje elektroenergetskih kapaciteta, što obuhvata puštanje u rad, čak, pet novoizgrađenih trafostanica do kraja godine, vrijednih preko 10 miliona eura.

-Ekonomskim iskustvima možemo se suprostaviti samo valorizacijom razvojnih potencijala i ostvarenjem razvojnih ambicija. Izgradnja objekata iz obnovljivih resursa-vjetroelektrana, malih HE, velikih hidroelektrana poput Komarnice i Morače, nije samo put do smanjenja deficita energije, već i do ekonomskog razvoja i napretka, kazao je Lukšić skrenuvši pažnju i na značajni termopotencijal koji, kako je rekao, otvara perspektivu za industrijsku proizvodnju u Crnoj Gori, posebno za Kombinat aluminijuma i Željezaru.

-Stoga raduje ponuda vodeće kineske kompanije iz ove oblasti za izgradnju II bloka TE Pljevlja, kao i mogućnost valorizacije rudnog bogatstva Maoče, istakao je Lukšić.

Crnogorski premijer najavio je i skoro raspisivanje tendera za istraživanje i eksploataciju potencijalnih nalazišta nafte i gasa, kao i otvaranje mogućnosti da, nakon Sporazuma o izgradnji transjadranskog gasovoda za transport gasa iz Azerbejdžana u Italiju preko Grčke i Albanije, jedan krak stigne i do nas, na čemu će se u narednom periodu predano raditi.

Predsjednica Opštine Kotor **Marija Čatović** istakla je značaj novoizgrađenog objekta koji će znatno poboljšati kvalitet usluge i pouzdanost snabdijevanja, što je u interesu ne samo kupaca električne energije u Kotoru, nego i gostiju koji ljeti borave u tom prelijepom gradu, smještenom u srcu „Nevjeste Jadrana“.

-Ova investicija stvorila je neophodne preduslove za priključenje novih potrošača, što je značajan podsticaj za potencijalne investitore, kazala je Čatović i naglasila da je lokalna elektrodistribucija izgradnjom ovog objekta obezbijedila kvalitetan napon u toku ljetnje turističke sezone, čime je ispunila osnovni preduslov za dobru turističku ponudu. S obzirom na najavu novih investicija, ta ponuda će u narednom periodu biti još kvalitetnija, naglasila je predsjednica kotorske Opštine.

Izražavajući zadovoljstvo što je jedan tako važan posao doveden do kraja, izvršni direktor EPCG, **Enrico Malerba**, kazao je da Elektroprivreda, bez obzira na poteškoće sa kojima se susrijeće, nastoji da vodi razvojnu politiku, na dobrobit svojih kupaca. Plan investicija za ovu godinu „težak“ je 35 miliona eura, od čega će, čak, 25 miliona biti uloženo u distributivni sistem koji je i najvažniji za potrošače.

LUKŠIĆ: Energetska infrastruktura je ključni preduslov za realizaciju kapitalnih objekata, a energetika naša velika razvojna šansa, ne samo zbog značajnog hidropotencijala, nego i strateškog projekta povezivanja Crne Gore i Italije interkonektivnim podzemnim kablom koji će našu zemlju pozicionirati kao glavno tranzitno čvorište električne energije u regionu.

Sasvečanosti u Škaljarima

- I ovaj objekat potvrđuje našu odlučnost da investiramo u distributivnu djelatnost. Sagraditi nove energetske objekte, sačuvati postojeće i integrisati tehnološki bolja rješenja naš je doprinos stvaranju zadovoljnog i lojalnog kupca. Naša kompanija

MALERBA: Plan investicija za ovu godinu „težak“ je 35 miliona eura, od čega će, čak, 25 miliona biti uloženo u distributivni sistem koji je i najvažniji za kupce električne energije.

ovim, ali i budućim projektima, ne ulaže samo u obnovu i rekonstrukciju elektrodistributivne mreže, nego otvara mogućnost i perspektivu za sveukupan razvoj zemlje, rekao je Malerba koji, s druge strane, od potrošača očekuje da uzvrate redovnim izmirivanjem faktura za utrošenu električnu energiju.

Direktor FC Distribucija, **Ranko Radulović**, istakao je da su očekivani efekti od ove investicije povećanje kapaciteta za priključenje novih potrošača, dostizanje tehničkih standarda i poboljšanje naponskih prilika, povećanje pouzdanosti i sigurnosti napajanja, smanjenje vremena beznaponskog stanja kod potrošača i smanjenje gubitaka električne energije.

- Škaljari su jedna u nizu transformatorskih stanica 35/10 kV koje treba da se puste u pogon do kraja godine. Njihovim uključanjem biće smanjeni tehnički i komercijalni gubici električne energije, što će stvoriti uslove za nove investicije i bolji kvalitet života građana, kazao je Radulović.

Direktor FC Distribucija najavio je i uključanje još tri nove trafostanice 35/10 kV u Budvi, Herceg Novom i Nikšiću u narednom periodu, te jedne „stodesetke“ u Podgorici, kao i početak gradnje trafostanica u Danilovgradu i Kolašinu.

-Pustiće se u pogon i 9 km 35 kilovoltnog dalekovoda rijeka Crnojevića-Podgor, 25 km 10 kV kablovske mreže u Podgorici i rekonstruisano 10 kV postrojenje u TS PG 4, istakao je Radulović.

Stara TS Škaljari uskoro će ustupiti mjesto novoj trafostanici 110/35 kV koju će izgraditi CGES. To će dodatno poboljšati kvalitet isporuke električne energije, ne samo na području Kotora, Dobrote, Orahovca, Perasta, Risna i Morinja, nego i dijelu opština Herceg Novi i Cetinje.

Biljana Mitrović

Remont primarne opreme HE "Piva" NA VRIJEME I PO PLANU

Poslije dugotrajnog i neprekidnog rada agregata trebalo je pažljivo pregledati, sanirati i osvježiti opremu i obezbijediti dobru pogonsku spremnost do narednog remonta, a dobra priprema i organizacija posla doprinijeli su da se remont završi kvalitetno i bez dana zakašnjenja.

Iz pogona HE Piva

Remont primarne opreme HE Piva, i ove godine, protekao je prema planu, a najveći dio posla obavili su radnici Elektrane. Samo manji dio specijalističkih poslova, poput ispitivanja i servisiranja, povjeren je izvođačima sa strane, shodno potpisanim ugovorima. Remontna sezona počela je 6. augusta kada je na tri nedjelje zaustavljen agregat A1. Od tada, pa do sredine oktobra remontovana je oprema na sva tri agregata. Jedan od značajnijih zahvata ove godine bio

je produženi remont agregata A3, koji zbog većeg obima radova nije završen u vrijeme totalne obustave rada Elektrane od 20. septembra do 5. oktobra, već se sa radovima nastavilo još nedjelju dana.

Koordinator remontnih radova, **Milinko Raičević**, ističe da su poslu prišli ozbiljno, s obzirom na njegov značaj, i da su radnici Elektrane, iškolovani i specijalizovani kroz neposredan rad, nastojali da uklone sve uočene nedostatke. Poslije dugotrajnog i neprekidnog rada agregata trebalo

je pažljivo pregledati, sanirati i osvježiti opremu i obezbijediti dobru pogonsku spremnost do narednog remonta.

- Svi neispravni djelovi, sklopovi mjerni i kontrolni instrumenti su popravljeni ili zamijenjeni. Sanirana su i kavitaciona oštećenja na radnim kolima turbina, zamijenjeni cjevovodi za rashladni sistem trećeg generatora i ugrađeni novi instrumenti za termički nadzor „jedinice“ i „trojke“, kazao je Raičević.

Pored redovnih kontrola, prema njegovim riječima, detaljno su ispitani mjerni transformatori, zaštita generatora i transformatora i zaštita u TS 35/10 kV. Zatim, provjereni su protivpožarni sistemi generatora i transformatora, sigurnosni ventili, sudovi pod pritiskom, djelovi agregata i protočnog trakta nedestruktivnim metodama itd. Servisiran je i SKADA sistem i oprema za mjerenje nivoa gornje vode.

-Potpuni zastoj Elektrane zbog radova na agregatima iskorišćen je i za zamjenu sabirnica i izolatora u RP 220 kV, što je dio planiranih radova iz druge faze Projekta rekonstrukcije i modernizacije HE Piva koji vodi Služba za poslovni i tehnički razvoj EPCG, kazao je Raičević i dodao da su završeni i neki građevinski radovi, kao što su geotehnička sanacija brane i reparacija slapišta - I faza.

-Termini zastoja agregata usaglašeni su sa EPS-om i nije bilo prekoračenja, kao ni „iznenađenja“ tokom remonta, zahvaljujući redovnom i kvalitetnom održavanju i brizi zaposlenih, naglasio je inženjer Raičević.

Biljana Mitrović

Ministri energetike jugoistočne Evrope u Budvi usvojili nacrt Regionalne energetske strategije i Direktivu o obnovljivoj energiji i konstatovali

REGULISANA CIJENA ENERGIJE „KOČNICA“ ZA INVESTITORE

Nacrt Strategije razvoja energetike identifikovaće prioritete investicije u energetske sektoru regiona i omogućiti ulaganja vrijedna blizu 40 miliona eura do 2020. godine. Regulisane cijene ključna barijera za ulaganja. Evropski komesar za energetiku, Ginter Etinger, nakon sastanka Savjeta ministara Energetske zajednice u Budvi, poručio da je najvažnije da se sredstva ulože u projekte od kojih će svi imati koristi. Ministar Vladimir Kavarić istakao da će jednogodišnje crnogorsko predsjedavanje Savjetu ministara energetske zajednice jugoistočne Evrope ostati upamćeno po nizu dobrih stvari u oblasti regulative i funkcionisanja Zajednice. Od naredne godine predsjedavajući Srbija.

Nacrtom Regionalne strategije razvoja energetike predviđena su, do kraja decenije, ulaganja od blizu 40 milijardi dolara u energetske sektor Jugoistočne Evrope, po unaprijed utvrđenim prioritetima. Takođe, dokumentom su obuhvaćene i barijere koje povećavaju rizik, znatno poskupljuju ulaganja na jugoistoku „starog kontinenta“ i čine ga manje atraktivnim prostorom za potencijalne investitore. Ministri energetike zemalja regiona kao ključnu barijeru vide regulisanu i cijenu energije koja ne može pokriti ni osnovne troškove. Evropski komesar za energetiku, **Ginter Etinger**, odluke desete sesije Savjeta ministara Energetske zajednice doživljava veoma važnim za dalji razvoj energetskog tržišta u regionu, a prednosti usvojenog nacrta Strategije vidi u

činjenici da su energetske sistemi zemalja regije prvi put povezani u jedan, što bi u konačnom trebalo da privuče desetine milijardi investicija. Toliko zemlje Energetske zajednice Jugoistočne Evrope treba da ulože u energetiku do kraja decenije da bi odgovorile na rastuću tražnju, istakao je evropski komesar Etinger na konferenciji za novinare upriličenoj nakon sastanka Savjeta ministara. Poruka Etingera je da je najvažnije da sredstva odu za one projekte od kojih će korist imati više strana, što ustvari znači da treba da budu investirana u diversifikaciju energetske resursa i zamjenu zastarjelih postrojenja. Ministarski savjet je donio važnu odluku da odmah počne identifikacija projekata od interesa za En-

ergetsku zajednicu regiona, naveo je Etinger.

U odgovoru onima koji ukazuju na to da bi nacrt Strategije mogao biti zloupotrijebljen, evropski komesar je poručio da se do dokumenta došlo na transparentan način.

Nacrtom Strategije razvoja energetike u jugoistočnoj Evropi obuhvaćene su i barijere koje povećavaju rizik, znatno poskupljuju ulaganja u tom dijelu „starog kontinenta“ i čine ga manje atraktivnim prostorom za potencijalne investitore. Ministri energetike zemalja regiona kao ključnu barijeru vide regulisanu i cijenu energije koja ne može pokriti ni osnovne troškove.

Ministri energetike zemalja članica Energetske zajednice Jugoistočne Evrope sa evropskim komesarom za energetiku

-To je strategija, a ne zakon, stoga su svi pozvani da budu konstruktivan partner za sve aktivnosti u narednim godinama i da učestvuju u razradi ovog dokumenta, zaključio je Ginter Etinger. Crnogorski ministar ekonomije, **Vladimir Kavarić**, ocijenio je da su regionalno planiranje i dugoročni razvoj energetske politike veoma važni potencijali za dalji razvoj obnovljivih izvora energije, a Crna Gora bi, prema riječima Kavarića, mogla uz odgovarajuću energetska politiku, imati značajnu ulogu u

proizvodnji električne energije iz obnovljivih izvora. I naša, kao i nacionalne energetske strategije zemalja članica Energetske zajednice moraju se usaglasiti sa Regionalnom strategijom, podsjetio je Kavarić. Osvrnuvši se na period crnogorskog predsjedavanja najvećim zajedničkim tijelom u oblasti energetike za zemlje izvan EU zone, koje će od početka naredne godine preuzeti Srbija, ministar Kavarić je ocijenio da je to bio izazovan period za energetska sektora. Desilo se puno dobrih stvari, kad je u pitanju regulativa, kao i funkcionisanje Energetske zajednice. Standardi najbolje prakse EU naš su prioritet sa stanovišta razvoja energetike, kazao je Kavarić.

Ključne regionalne teme za Energetsku zajednicu u budućnosti su: gasifikacija Zapadnog Balkana i Moldavije, dalja liberalizacija cijena, unapređenje prekograničnih konekcija, aktivno učešće u regionalnim inicijativama, pravovremena i koordinisana realizacija ciljeva Zajednice i preduzimanje mjera na regionalnom nivou koje će dodatno doprinijeti važnim projektima.

Biljana Mitrović

Ministri Crne Gore, Srbije i BiH-a o namjerama da se gradi energetski sistem na Drini

SPORAZUMNO I UZ DOGOVOR SUSJEDA

Najave iz Republike Srpske o gradnji hidroenergetskog sistema na Drini, prema mišljenju resornih ministara zainteresovanih država, nijesu razlog za brigu i pored medijskih nagovještaja mogućih problema, posljednjih mjeseci.

Upitan za stav Crne Gore, po tom pitanju, crnogorski ministar ekonomije, **Vladimir Kavarić**, bio je izričit da se nijedan objekat u ovom regionu neće graditi, a da prethodno ne budu zadovoljeni svi najbolji međunarodni standardi u oblasti zaštite životne sredine

i van okvira međunarodnih odnosa i obaveza.

-Crna Gora ima kvalitetnu saradnju sa svim zemljama u okruženju i obaviješteni smo o namjerama da se grade objekti na Drini. U tom smislu, moram istaći da imamo Memorandum o razumijevanju sa kanadskom korporacijom koja treba da nam prezentira njihove prijedloge rješavanja energetske pitanja i realizacije energetske potencijala u dijelu gdje se nalazi granica Srbije i Crne Gore, saopštio je ministar Kavarić uz opasku da je jedna od stvari koja je posebno potencirana na ministarskom sastanku upravo saradnja po pitanju zajedničkih energetske potencijala.

Ministarka energetike, razvoja i zaštite životne sredine Srbije, **Zorana Mihajlović**, mišljenja je da je interes, ne samo Srbije, nego i susjednih zemalja da se energetska povezuju.

-Veliki energetska potencijal zemalja regiona može biti realizovan samo uz saradnju tih zemalja i uz poštovanje

svih međunarodnih standarda zaštite životne sredine, istakla je srpska ministarka energetike. To je jedan od načina da budemo energetska stabilni u cijelom regionu u kojem se, svakako, neće ništa raditi, a da se države ne dogovore i oni koji se time bave ne sjednu i o svemu se sporazumiju, kazala je Mihajlović.

Republika Srpska potpisala je Ugovor o strateškom partnerstvu sa njemačkom energetska kompanijom RWE kojim je predviđena izgradnja nekoliko HE na Drini, vrijednih preko 460 miliona eura. EPS sa Italijom ulazi u posao izgradnje 10 malih HE na Ibru, pet će na Moravi graditi sa Njemcima, a sa RS nekoliko hidrocentrala na Drini. Ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, **Mirko Šarović**, naglasio je da postoji opšta saglasnost da se mora dogovarati i razgovarati oko ovako važnih pitanja, te da sve zemlje kojih se to tiče imaju interes da se dogovore zbog njihovog ogromnog potencijala.

Evropski komesar za energetiku, Ginter Etinger, o najavama da se grade hidrocentrale na Drini

NE MOŽE BEZ SAGLASNOSTI SUSJEDA

Povodom namjera Republike Srpske da u saradnji sa njemačkom energetska kompanijom RWE izgradi nekoliko hidrocentrala na Drini, evropski komesar za energetiku, Ginter Etinger, poručio je da je svaka država koja ima namjeru da izgradi novu elektranu obavezna da o tome obavijesti susjedne zemlje, i to prije nego što počne sa bilo kakvim aktivnostima. To je obaveza u skladu sa ugovorom koji je sklopila svaka članica EU, upozorio je Etinger.

U Vrnjačkoj Banji od 23-28.septembra 2012. održano VIII Savjetovanje o elektrodistributivnim mrežama Srbije sa učešćem regiona

OBNOVLJIVI IZVORI ŠANSNA REGIONA

Osmo po redu Savjetovanje u Vrnjačku Banju dovelo je oko 800 učesnika, predstavnika renomiranih kompanija iz oblasti elektrodistributivne delatnosti, najširi krug stručnjaka iz distributivnih preduzeća, sa instituta i fakulteta, predstavnika proizvođača opreme i davaoca usluga, dobavljača i potrošača, regulatora i to ne samo iz regiona.

Savjetovanje je organizovao CIRED, vodeća međunarodna stručna organizacija u oblasti tehnike distribucije električne energije, sa sjedištem u Briselu u Belgiji, koja deluje skoro 40 godina i okuplja više od 30 zemalja članica iz cijelog sveta. - Osnovne aktivnosti CIRED-a su razmena informacija, znanja i iskustva u oblasti distribucije električne energije na međunarodnom planu, između elektrodistributivnih preduzeća, proizvođača opreme za elektrodistribuciju, naučnih instituta, univerziteta i potrošača električne energije, podsjetio je na svečanom otvaranju predsjednik srpskog nacionalnog komiteta Cired-a, **dr Dragoslav Jovanović**.

Na Savjetovanju je prezentovano 130 stručnih radova, 20 odsto više nego prije dvije godine, a izložbeni prostor obuhvatio je, čak, 55 štandova tako da pored edukativnog, skup distributera jugoistočne Evrope u poznatom srpskom turističkom centru sve više poprima i sajamski karakter. U centru pažnje, ovoga puta, bili su obnovljivi izvori energije, kao tendencija, neminovnost, ali i velika šansa regiona, s obzirom da se stalni rast cijena fosilnih goriva u budućnosti postavlja kao realnost.

Prema riječima Jovanovića, održivi razvoj društva zahtijeva novi pristup u sagledavanju i rješavanju problema u energetici što je nametnuto evidentnim

Projekat „Unapređenje sistema mjerenja u elektrodistribuciji Crne Gore“ uspješno predstavljen na VIII Savjetovanju CIRED-a u Vrnjačkoj Banji

REGIONALNI LIDERI U MJERENJU POTROŠNJE ENERGIJE

Projekat ugradnje novih elektronskih brojlara u elektrodistributivnom sistemu naše zemlje, pobudio je veliko interesovanje učesnika CIRED-a o čemu svjedoči i činjenica da je prostor ispred štanda EPCG bio tijesan da primi sve one koji su izrazili interesovanje da čuju iskustva crnogorskih elektrodistributera.

Jedna od njih je i rukovodilac Sektora za sisteme upravljanja u ED Sarajevo, **Rejhana Džaka**, koja je, nakon što je sa

izuzetnom pažnjom otpratila prezentaciju predstavnika tima EPCG iz FC Distribucija zaduženog za implementaciju Projekta, puna pozitivnih utisaka u izjavi za naš list istakla da novo elektronsko brojilo pruža niz izuzetnih mogućnosti, koje su u interesu i kompanije i krajnjeg kupca.

Ono što me posebno dojmilo jeste što je sad svaki kupac kojem je instalirano novo brojilo vezan za određenu trafostanicu i ja znam koje to mogućnosti otvara u distributivnom smislu. Otvara mogućnost da svakom tom kupcu se može pružiti obavještenje ukoliko će biti radovi održavanja na trafo stanici, da će on tačno u to i to vrijeme ili dan-dva unaprijed ostati bez napajanja i toliko vremena. I to je odličan odnos prema krajnjim kupcima, naglašava Džaka.

I ostali prisutni, predstavnici elektroenergetskih kompanija te renomiranih proizvođača opreme, konsultantskih firmi..., slažu se u ocjeni da je inovacijama u sistemu mjerenja utrošene energije EPCG napravila značajan iskorak na tom polju te da sama činjenica da je do sada ugrađeno blizu 45 hiljada najsavremenijih, elektronskih brojlara posljednje generacije Crnu Goru s pravom promovise u regionalnog lidera u

mjerenju utrošene energije na distributivnom nivou.

Dosadašnjim tokom projekta zadovoljan je i **Radomir Kovačević**, direktor kompanije „Mezon“ iz Danilovgrada, koja je u konzorcijumu sa ino partnerima, kompanijama Regiocom i Sakspol angažovana na tom projektu. Kovačević navodi da su, osim nedjeljom, ekipe svakodnevno na terenu, kao i da im elektrodistribucije, u svim krajevima gdje rade, pružaju svu neophodnu logistiku i pomoć.

Realizacija Projekta, za sada, i u tehničkom smislu protiče korektno. Povećali smo kapacitete u svakom pogledu, jer moram priznati da smo na samom početku možda bili malo i nesprenni, s obzirom da je Projekat stvarno ogroman i da je, objektivno, prevazilazio naše kapacitete u tom trenutku. Međutim, mi smo u međuvremenu uključili 11 lokalnih firmi kao podizvođače, tako da je i njihovih 70 do 80 radnika svakodnevno na terenu. Sve govori u prilog činjenici da ćemo ne samo uspjeti da do kraja godine ugradimo planiranih 68. hiljada novih, elektronskih brojlara, nego nadam se i više od tog broja, istakao je Kovačević.

klimatskim promjenama, a podrazumi-jeva sigurnost u snabdijevanju energijom uz neizostavno povećanje efikasnosti svih energentskih transformacija, znatno veće smanjenje emisije štetnih gasova i povećanje učešća obnovljivih izvora u proizvodnji energije. Učesnike ovog eminentnog skupa, u ime Elektroprivrede Crne Gore i crnogorskog

nacionalnog komiteta CIRED, tokom ceremonije svečanog otvaranja pozdravio je i poželio uspješan rad Savjetovanja **mr Velimir Strugar**, koji je, pored ostalog, rekao da je 2012. bila izuzetno dinamična godina sa stanovišta investicionih ulaganja u crnogorsku distributivnu mrežu te da će, pored inovacija u sistemu mjerenja, zahvaljujući stavljanju u funkciju pet

ISKUSTVA DRUGIH

PROBLEMI ISTI, SVE OSTALO SU FINESE

Region Balkana suočen je sa istim ili sličnim teškoćama u distribuciji električne energije. Distributeri se dovijaju na razne načine kako bi smanjili gubitke, povećali stepen naplate, a sve u cilju sigurnijeg i kvalitetnijeg snabdijevanja kupaca električne energije. Kako to rade u Sarajevu pitali smo **Rejhanu Džaku**, rukovodioca Sektora za sisteme upravljanja tamošnje Elektrodistribucije koja posluje u sastavu EPBiH. *Gospođo Džaka, kakva su iskustva sarajevskih distributera, šta nam možete reći?* U ED Sarajevo dugo godina smo se trudili da smanjimo gubitke. Na početku godine zadamo i pratimo svakog mjeseca i tu imamo značajne efekte. Nakon 1995. godine, nakon rata, mi smo formirali jedan tim. Tada su gubici bili jako veliki. Išlo se u sanaciju mreže i formiran je tim koji je evidentirao sva mjesta gdje se neovlašćeno troši. I pokušali smo tu da smanjimo i poduzmemo mjere, da ne pričam sad kompletnu tu priču, ali istrajavali smo. Ja ne sumnjam da i vi imate neki program koji je bitno poređati po koracima i ići do smanjenja gubitaka. Najlakše je smanjiti veliki procenat gubitaka, ako imate neki zahvat značajniji na mreži, ali je teško kasnije smanjivati te procenat. Mi sad imamo zavidne procenat. Smanjili smo gubitke negdje na oko 6-7 odsto u elek-

trodistribuciji Sarajevo. Ali to nije slučaj u nekim drugim distributivnim djelovima. Što se tiče naplate električne energije, jako puno pratimo naplatu i vršimo isključenja i to je segment koji nam je dao vrlo značajne rezultate. Naš cilj je stoprocentna naplata. Reći ću vam podatak za kraj avgusta - mi smo dostigli 97,2% u sarajevskoj distribuciji, međutim, tu se danonočno istrajava na isključenju kupaca koji nijesu izmirili posljednje dvije fakture. Tako su nam definisali opšti uslovi da ne možemo za posljednju, već za dvije posljednje. I tu se, zaista, bespoštedno ide, isključuju se kupci, kupci su navikli i zaista „trče“ da plate. Problem sa isključenjem, međutim, imamo sa velikim krajnjim kupcima, ekonomska je kriza i tu imamo zaostala potraživanja. *Šta preduzimate u tim slučajevima?* Što se njih tiče, tu imamo propisan način kako se odnosimo. Ne idemo tu na isključenje, jer neki kupci imaju i status povlašćenih kupaca. Zaista morate voditi računa, ako recimo isključite jednu bolnicu ili vodovod, to će sigurno donijeti probleme svim građanima. Ipak su to institucije o kojima i država i kanton vodi računa i ne možemo tu ići na isključenja, pa se u tim slučajevima konsultujemo sa nadležnim ministarstvima.

Na Savjetovanju je preovladalo mišljenje o potrebi međusobne saradnje i razmjene iskustava, kao preduslova za lakše i efikasnije prevazilaženje istih ili sličnih teškoća sa kojima se, po opštoj ocjeni, suočavaju sve distribucije u regionu.

novouzgrađenih trafostanica 35/10kV (TS „Škaljari“ u Kotoru, TS „Rozino“ u Budvi, TS „Baošići“ u H. Novom, TS „Bistrica“ u Nikšiću i TS „Podgorica 5“ u Podgorici) do kraja ove godine distributivni sistem Crne Gore, u južnoj i centralnoj regiji, postati mnogo pouzdaniji, sigurnost snabdijevanja potrošača povećana, kapaciteti znatno prošireni, a gubici osjetno manji.

Kao predstavnika Elektroprivrede Crne Gore i direktora projekta „Unapređenja sistema mjerenja u distribuciji Crne Gore“, čini me veoma ponosnim i činjenica da ovo, osmo Savjetovanje dočekujemo kao kompanija koja je u ovoj godini napravila strateški važne korake na polju unapređenja sistema mjerenja u distribuciji Crne Gore i, čini mi se, nije neskromno ako kažem, da smo zahvaljujući ugradnji novih elektronskih brojila, popularno i ne bez razloga, nazvanih „pametna“, renomirane italijanske kompanije Enel, postali lideri u regionu u mjerenju utroška električne energije kod distributivnih potrošača. Ove moje riječi potvrđuje brojka od blizu 45 hiljada već ugrađenih brojila posljednje generacije i sasvim realno očekivanje da ćemo i prije kraja ove godine uspjeti da u sistem involviramo planiranih 68 hiljada brojila po unaprijed pažljivo utvrđenom planu, istakao je Strugar.

Na Savjetovanju je preovladalo mišljenje o potrebi međusobne saradnje i razmjene iskustava, kao preduslova za lakše i efikasnije prevazilaženje istih ili sličnih teškoća sa kojima se, po opštoj ocjeni, suočavaju sve distribucije u regionu. Savjetovanje je otvorila pomoćnica ministra energetike, razvoja i zaštite životne sredine u Vladi Republike Srbije, **Mirjana Filipović**, dok je predsjednik međunarodnog CIRED-a, **Herber Haidvogel**, ukazao na potrebu tješnje saradnje i razmjene iskustava među distributerima i uputio javni poziv za učešće na Međunarodnoj konferenciji za elektrodistribuciju u Stokholmu od 10-13. juna 2013. godine. Međunarodna konferencija održava se svake druge godine, a u okviru nje organizuje se izložba gde se predstavljaju najnovija dostignuća i najbolje prakse u tehnologiji i upravljanju tehničkom stranom elektrodistribucije.

Mitar Vučković

EKONOMSKA CIJENA ENERGIJE JE NEMINOVNOST

Regionalna saradnja i razmjena iskustava je preduslov bržeg „koračanja“ naprijed. Ne smijemo dozvoliti da ponavljamo iste greške. Pametne mreže i unapređenje sistema mjerenja utroška električne energije utićuće na smanjenje gubitaka na mreži, ali bez obzira na to u budućnosti treba očekivati ekonomske cijene električne energije. To je normalno i sa tim se odavno suočava razvijeni svijet. Država mora da odigra ključnu ulogu i omogući da distributivni sistem opstane. Ovo su u najkraćem poruke dr Dragoslava Jovanovića, predsjednika nacionalnog komiteta CIRED Srbija, u ekskluzivnom intervjuu za naš list.

Crna Gora je napravila veliki korak naprijed: dr Dragoslav Jovanović

Gospodine Jovanoviću, elektrodistribucije u jugoistočnoj Evropi suočavaju sa sličnim ili istim teškoćama. Kako Vi vidite tu situaciju?

To je očigledno nasljeđe bivše Jugoslavije. Htjeli mi to ili ne, ostali smo isti prostor. Mentalno i da tako kažem, u toj tranziciji smo dosta slično dogurali. Neki su otišli korak dalje, neki korak bliže, ali svi smo tu negdje. Tako da bar kad je distribucija električne energije u pitanju tu smo vrlo slični. Imamo vrlo slične probleme, ne samo iz bivše Jugoslavije, nego slične probleme imaju i u Rumuniji, Mađarskoj, ali oni su to uspjeli nekako da amortizuju. Mi smo sada na redu da amortizujemo probleme kao što su recimo gubici, netehnički, kako god da kažemo, tako da imamo svi otprilike, neko malo viši, neko malo niži nivo gubitaka, ali svi imamo isti problem. Svuda je u pitanju sociološki milje koji je, ipak, presudan. Prema tome svuda je u pitanju odnos države prema distribuciji, svuda je u pitanju odnos sudstva prema distribuciji, policije prema distribuciji, svuda je to manje-više slično.

S obzirom na to, koliko je, po Vašem mišljenju, važna regionalna saradnja i na što biste Vi u tom smislu posebno insistirali?

Prije svega na razmjeni iskustava. Iako smo svi slični, ipak, svako ima neke svoje specifične domete, da tako kažem, svako je iskoračio u nekom pravcu dalje. Vrlo je bitno da znamo da neko ko je iskoračio ne ponavlja iste greške koje je neko iz okruženja pravio, jer tako možemo da budemo brži u „koračanju“ naprijed.

Ono što predstavlja budućnost na polju distribucije električne energije, jesu tzv. „pametne mreže“. Da li se slažete sa ovom konstatacijom?

Vidite, to je jedna opšta svjetska tendencija, tendencija koja se zove „pametne mreže“ (smart grids). To se prevodi na razne načine, ali

nećemo sad o tome. Suština je da je cilj svega toga da se napravi iskorak da se kupac dovede u centar interesa. Otuda i interesovanje distributivnih organizacija da se pruži što bolji servis kupcu. Predviđa se da će se nivo usluga podići time što će se automatizovati mreža, što ćemo moći da limitiramo snagu sa brojilima, time što ćemo moći da upravljamo sa brojilima, što ćemo moći da radimo razne druge stvari koje su za nas sada, ipak, dosta daleko, ali i za bogati svijet dosta daleko, jer sve to iziskuje jako puno para. Za nas mislim da je cilj da opremimo što veći broj mjernih mjesta sa višefunkcionalnim brojilima. Sve je sad „smart“ pa sad kažu i pametna brojila, jel da? Ali, u suštini to su višefunkcionalna brojila koja omogućavaju da komuniciramo sa brojilom, da upravljamo sa brojilom i time bismo unaprijedili, prije svega, distributivnu djelatnost.

Elektroprivreda Crne Gore je ozbiljno zakoračila u inovaciju sistema mjerenja utrošene električne energije. Kako biste vi ocijenili projekat koji je, po opštoj ocjeni, Crnu Goru doveo na lidersku poziciju u regionu kada je u pitanju sistem mjerenja utrošene električne energije?

Mislim da je Crna Gora upravo krenula pravim putem i da je iskoračila. Napravili ste veliki korak naprijed. Onog trenutka kada Crna Gora dobar dio, odnosno planirani broj kupaca opremi sa tim brojilima ustvari to će biti puna mjera za naš region, kada su pametna brojila u pitanju.

„Pametna brojila“ sa svim onim mogućnostima koja pružaju trebalo bi da utiču i na smanjenje gubitaka na distributivnoj mreži, ali da li će samim tim i cijena električne energije biti niža, jer ako se riješi problem komercijalnih gubitaka, onda bi trebalo očekivati i smanjenje cijena električne energije. Šta kažu Vaše procjene?

Pa vidite, u svakom slučaju treba očekivati ekonomske cijene, odnosno približavanje nekim nivoima koji predstavljaju ekonomske cijene i isplativost funkcionisanja u suštini. To je ono sa čime ćemo morati u budućnosti da se suočimo, jer «suočena» je da kažem i Evropa i svijet ne znam već od kada. Jedino smo imali mi neke socijalne kategorije vezano za cijenu električne energije, i kod nas, naravno se teško podnosi taj prelazak prema nekim ekonomskim cijenama, što je normalno svuda u svijetu.

Kako onda smanjiti jaz između interesa kupca s jedne i s druge strane interesa kompanija, jer očigledno je koliko god da je cijena električne energije za krajnjeg kupca visoka utoliko je, ako ne i više za proizvođače i distributere nedovoljna da bi se pokrili svi troškovi?

Država tu mora da odigra ključnu ulogu. Prije svega, mora da odigra ključnu ulogu u komunikaciji sa stanovništvom, da ona objasni da ne može jednu kompaniju koja je manje ili više njena, da izloži propadanju sa tako niskom cijenom električne energije. Država mora da omogući elektrodistributivnoj djelatnosti da opstane. Ne da proizvodi gubitke, nego da normalno živi i da ostvaruje onaj nivo dohotka koji omogućava normalan razvoj i normalno opstajanje.

Vidimo da su, u posljednje vrijeme, u centru pažnje obnovljivi izvori energije...

Mi moramo da se okrenemo obnovljivim izvorima. To je neminovnost naše planete, ne ničiji diktat, i ko krene ranije u tom pravcu biće spreman da se uhvati u koštac sa izuzetno visokim cijenama fosilnih goriva koje treba očekivati vrlo skoro.

Razgovarao: Mitar Vučković
Foto: Filip Vojinović

najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori

POENTA JE U IZBORU!
100% HIT
SPORT VISION

BRAVERA

SPORT VISION

Podgorica-Ul.Slobode 87

-Ul.Hercegovačka 39

-Ul.Hercegovačka 42

-Delta City

Nikšić

-Ul.Njegoševa 8

Bijelo Polje-Ul.Slobode

Bijelo Polje-Ul.Ž.Žižića

Bar -Ul.V.Rolovića

Kotor -Trg od oružja

Berane -Ul.M.Zečevića

Snabdijevanje Žabljak uselilo u nove prostorije

VRHUNSKI KOMFOR ZA KUPCE I ZAPOSLENE

Organizaciona jedinica Snabdijevanja na Žabljaku, nedavno, preselila je u novi funkcionalno opremljen poslovni prostor. U zgradi "Razvršja" u okviru 56 kvadrata smještene su kancelarije i naplatni punkt.

Do sada smo radili u prilično starom i neadekvatnom prostoru, tako da useljenje u nove prostorije ima veliki značaj za nas zaposlene, ali što je još važnije i za kupce električne energije s obzirom da sada raspolažemo sa funkcionalno opremljenim prostorom za naplatni punkt. Inače, u opremanju novih prostorija puno su nam pomogle kolege iz Centra za kontakt sa kupcima iz Nikšića, na čemu smo im zaista zahvalni, zadovoljno ističe šef OJ Snabdijevanje Žabljak **Branka Pavlović**.

U Snabdijevanju Žabljak zaposleno je pet radnika, koji po riječima Branke Pavlović uspijevaju da odrade sve povjerene im zadatke. Posla zaista ne nedostaje, ali nas hrabre dobri rezultati koje postižemo, zaključila je šef Snabdijevanja u crnogorskom zimskom turističkom centru podno Durmitora.

M.Vuković

Šalter Snabdijevanja Žabljak

- pisaci pribor
- office program
- satovi

promo
catalogue

www.komo.me

mogućnost
brendiranja
artikala

KOMO doo
Vuka Karadžića bb
Nikšić
040 221 108

- tekstil
- lux program
- kožna galanterija
- torbe

KAD SE SPREMNO, „NEMA ZIME“!

Miholjsko ljeto je idealno za terenski rad pa su septembar i oktobar za nikšićke distributere bili period intenzivnih priprema za zimu. Područje koje pokriva nikšićka Distribucija čini gotovo trećinu cjelokupne crnogorske teritorije.

Preventivnom djelovanju u nikšićkoj Distribuciji uvijek se posvećivala posebna pažnja, a poslije iskustva iz protekle zime ove jeseni naročito. Do nepristupačnih planinskih zona Krnova, Banjana, Golije i Pive teško je dospjeti i ljeti, a kamoli zimi. Zato su sve aktivnosti usmjerene na mrežu tog područja kako bi se što spremnije dočekala nova zimska iskušenja. Ako se tome doda velika, razučena teritorija za koju je nadležna ED Nikšić, jasno je da je i posla i odgovornosti na pretek. -Područje koje pokriva nikšićka Distribucija je malo manje od trećine cjelokupne crnogorske teritorije, podsjeća direktor **Vladimir Kaluđerović**.

U Plužinama i Vilusima, koje organizaciono pripadaju ED Nikšić, postoje poslovnice, ali većina mehanizacije je u Nikšiću. Za svaki značajniji kvar kreće se u ispomoć. Situacija je složena, jer je zimi Piva najčešće odsječena od Nikšića, a Golija skoro uvijek. Protekle zime distributivne ekipe su helikopterima prebacivane do zavijanih punktova pa je logično da dio mreže nijesu uspjeli da dovedu u tehnički korektno stanje. Zato se pripreme za predstojeću zimu sprovode detaljno uz poseban osvrt na „neuralgične“ tačke, mjesta potencijalnih havarija na nedostupnim planinskim terenima.

-Veliki broj ljetnih požara takođe je prčinio ogromne štete. Ilustracije radi, u reonu koji pokriva poslovnica Vilusi izgorjelo je oko 200 stubova, kaže Kaluđerović.

U javnosti se, naglasio je direktor ED Nikšić, malo govori o brojnim kvarovima i materijalnoj šteti koje na mreži i objektima EPCG prouzrokuju šumski požari. Vatrene stihija odnosi sve pred sobom stavljajući često distributivne ekipe pred nerješive zadatke. U tim trenucima ugroženi dio mreže je teško održati u pogonu, jer mu je nemoguće prići. Kako se radi o udaljenim krajevima, bez „pravog“ puta, do određenih lokacija i vatrogasna kola jedva stižu. Mehanizacija nikšićkih distributera takođe se teško probijala, a ponekad u tome nije ni uspijevala. Propušteno treba sanirati kako bi zima koja dolazi proizvela što manje problema u ataru ED Nikšić.

Olivera Vulcanović

Poslaj odgovornosti ne fali: Vladimir Kaluđerović

JOŠ DESET HILJADA NOVIH BROJILA 2013.

U Nikšiću je u punom zamahu ugradnja brojila na daljinsko očitavanje. Za četiri mjeseca ugrađeno je 5.700, a očekuje se da će do kraja godine ukupno biti instalirano 7.600 brojila. Prema riječima direktora ED Nikšić, Vladimira Kaluđerovića, planovi za 2013. i 2014. godinu su ambiciozniji. Tako će, najvjerovatnije, naredne godine biti ugrađeno do 10.000 novih brojila, što znači da će biti „pokriveno“ 50 odsto mjernih mjesta.

Po riječima Kaluđerovića, do sada su, pretežno, u Nikšiću brojila ugrađivana u kolektivnoj gradnji, što je lakši dio posla, a u posljednje vrijeme intenzivirali su radove kod individualnih kupaca. Tu se srijeću sa određenim teškoćama, prvenstveno u organizaciji posla. Naime, ekipe se trude da kupci ostanu što kraće bez napajanja što nije lako pogotovo kad kompletna ulica ima jedan izvod. Praktično, rad kod svakog kupca iziskuje beznaponsko stanje.

Direktor Kaluđerović ističe nastojanje distributera da svaki potrošač ima svoj priključak. Na ovaj način će se smanjiti eventualna beznaponska stanja, lakše će se upravljati mrežom, što znači da će potrošači biti sigurniji. Sa druge strane, EPCG će imati benefite kroz bolju kontrolu gubitaka na mreži i kroz lakša isključenja neredovnih platiša. Primjedbi od potrošača je bilo, ali u zanemarljivom broju u odnosu na ugrađena brojila i, uglavnom, neargumentovanih. U svakom slučaju, do sada se nijesu sreli sa nerješivim teškoćama, zaključio je direktor ED Nikšić.

SVI ZA JEDNOG, JEDAN ZA SVE

Teritorija za koju je nadležna ED Nikšić nije najveća po broju kupaca kojih je, oko 33.000, ali je prostorno, sa 2065 kilometara kvadratnih, najveća opština u Crnoj Gori. Bila je najveća čak i u bivšoj, „velikoj“ Jugoslaviji. Ako se tome dodaju i poslovnice Plužine i Vilusi, gdje se ide po potrebi, lako je zaključiti da za nikšićke montere uvijek ima posla. Podijeljeni su u tri ekipe koje broje po 2, odnosno 3 čovjeka.

Posla je napretek, potvrđuju nam električari **Saša Šurbatović** i **Janko Samardžić**, ali napore im, kako kažu, olakšava timski rad i organizacija u kojoj svi djeluju kao jedan. Posao se lakše završava ako su odnosi među članovima ekipe kolegijalni i ako se može računati na pomoć, pogotovo kod ekstremno teških kvarova.

Najteže je zimi, naglašava Saša. Međutim, kad je nepristupačan teren, a takvog je puno, teško je uvijek. U tim okolnostima, po bespuću, treba tražiti na kojem je

mjestu dalekovod u kvaru. Treba ga obići cijelu trasu, negdje se ide od stuba do stuba, a negdje ga je moguće rastaviti i ispitati. Zimi snijeg bude i do pojasa, kretanje je sporo, otežano. Opasna je naročito grmljavina. Saša objašnjava da ih niko ne tjera da rade dok traje grmljavina, naprotiv. Ipak, nikad se ne zna, može da zagrmi i iz vedra neba, kaže Šurbatović.

Sve ekipe čine mladi ljudi, nadovezuje se na Sašinu priču Janko Samardžić i objašnjava da su im snaga i spretnost veliki saveznici pri intervencijama. Monteri u nikšićkoj Distribuciji su „podmlađeni“, ali veliku zahvalnost duguju starijim kolegama koji su ih učili poslu, kaže Janko. Prije par godina u penziju su otišli posljednji iz „stare garde“, **Blažo Šofranac** i **Krsto Tadić** koji su im nesebično prenijeli svoja znanja, kao pravi, odgovorni učitelji. Osim njih, ni ostali radnici nijesu krili svoja iskustva tako da je danas mladi monterski kadar ED Nikšić u potpunosti osposobljen za kvalitetan i odgovoran rad.

Janko Samardžić

Saša Šurbatović

JA SAM PORAŽEN ČOVJEK!

Nijesam ostvario ono najveće što sam mogao. Htio sam osvjetliti čitavu Zemlju. U njoj je dovoljno elektriciteta da postane drugo Sunce. Svjetlost bi sijala oko polutara, kao prsten oko Saturna, rekao je naučnik. Jedan od najpoznatijih srpskih naučnika, Nikola Tesla, dao je 1899. godine intervju, koji je nedavno prenio internet portal freedomtek.org. Ovo je autentični razgovor s velikim umom napravljen na samom kraju 19. vijeka.

NOVINAR: Futuristi kažu da su dvadeseti i dvadeset prvi vijek rođeni iz glave Nikole Tesle. Oni slave Obrtno Magnetno Polje i pevaju himne Indukcionom Motoru. Njihovog tvorca nazivaju lovcem koji je u svoju mrežu uhvatio svjetlost iz dubine zemlje i ratnikom koji je zarobio vatru iz neba. Otac naizmjenične struje učiniće da fizika i hemija zavladaju polovinom svijeta. Industrija će ga proglasiti za svog vrhovnog sveca, a Bankari za najvećeg dobročinitelja. U laboratoriju Nikole Tesle prvi put je razbijen atom. Tu je stvoreno oružje koje vibracijama izaziva zemljotres. Tu je otkriven i Crni Kosmički Zrak. Pet rasa moliće mu se u Hramu Budućnosti, jer ih je naučio velikoj tajni da se Empedoklovi Elementi napoje životnim silama iz Etera.

TESLA: Da, to su neka od mojih važnijih otkrića. Ja sam ipak poražen čovjek. Ja nisam ostvario ono najveće što sam mogao.

NOVINAR: Šta je to, gospodine Tesla?

TESLA: Htio sam osvjetliti čitavu Zemlju. U njoj je dovoljno Elektriciteta da postane drugo Sunce. Svjetlost bi sijala oko polutara, kao prsten oko Saturna.

Ljudski rod nije sazreo za veliko i dobro. U Colorado Springs-u napojio sam Zemlju Elektricitetom. Isto tako je možemo napojiti i drugim energijama, kao što su pozitivne psihičke energije. One su u muzici Bacha ili Mozarta, ili u stihovima kod velikog pjesnika. U Zemljinoj unutrašnjosti postoje energije Vedrine, Mira i Ljubavi; njihovi izrazi su cvijet koji raste iz zemlje, hrana koju dobijamo iz nje i sve ono što je čini čovjekovim zavičajem. Ja sam proveo godine tražeći način na koji bi te energije mogle uticati na ljude. Ljepota i miris ruže mogu se uzimati kao lijek, a sunčevi zraci kao hrana. Život ima beskonačan broj vidova, a dužnost naučnika je da ih pronalazi u svakom obliku materije. Tri stvari su bitne u tome. Sve što činim je traganje za njima. Znam da ih neću naći, ali neću ni odustati od njih.

NOVINAR: Koje su to stvari?

TESLA: Jedno je pitanje hrane. Kojom zvjezdanom ili zemaljskom energijom nahraniti gladne na Zemlji? Kojim vinom napojiti sve žedne, pa da im se srce razveseli i da shvate da su bogovi? Druga stvar je: kako uništiti energije zla i patnje u kojima prolazi čovjekov život? One se katkad javljaju kao epidemije iz dubine svemira; u ovom vijeku te bolesti su se sa Zemlje raširile po svemiru. Treća stvar je: postoji li u svemiru suvišna svjetlost? Ja sam otkrio zvijezdu koja, po svim astronomskim i matematičkim zakonima, može nestati, a da se naizgled ništa ne izmijeni. Ta zvi-

jezda je u ovoj galaksiji. Njena svjetlost se može zbiti do takve gustine da stane u kuglu manju od jabuke, a težu od Sunčevog Sistema. Religija i filozofija uče da čovjek može postati Hrist, Buda i Zaratustra. Ono za čime ja tragam luđe je, veće i nemogućnije. To je: šta učiniti da se u svemiru svaki čovjek rodi kao Hrist, Buda i Zaratustra.

Ja znam da je Gravitacija naklonjena svemu što treba da leti i moja namjera nije da napravim letjeće naprave (avion ili raketu), već da čovjeku povratim svijest o njegovim vlastitim krilima... Dalje, ja pokušavam da probudim energije koje se nalaze u vakumima. Vakumi su najveći izvori energija; ono što se smatra prazninom samo je manifestacija neprobudene materije. Nema praznine na Zemlji, niti u svemiru. U crnim rupama, o kojima govore astronomi, najmoćnije su energije i izvori života.

NOVINAR: Na prozor vaše sobe u hotelu "Valdorf-Astoria", na trideset trećem spratu, svakog jutra slijeću golubovi.

TESLA: Čovjek mora biti sentimentaln prema pticama. To je zbog njihovog krila. I on ih je nekada imao, prava i vidljiva!

NOVINAR: Nijeste prestali da letite još od onih davnih dana u Smiljanu!

TESLA: Želio sam da poletim sa krova i pao sam: pogrešni dječji proračuni. Ne zaboravite, mladiću: krila su sve u životu!

NOVINAR: Nikada se niste ženili! Nije poznata nijedna vaša ljubav prema nekoj ženi. Fotografije iz mladosti prikazuju vas kao izuzetno lijepog čovjeka.

TESLA: Ne. Nisam. Dva su puta: mnogo ili nimalo seksa. Sredina služi za obnavljanje ljudskog roda. Previše seksa kod izvjesnih ljudi pothranjuje i snaži vitalnost i duh. Uzdržavanje od seksa to isto čini kod drugih ljudi. Ja sam izabrao taj drugi put.

NOVINAR: Vaši poštovaoci žale što napadate Teoriju Relativiteta. Čudna je vaša tvrdnja da materija nema energiju. Sve je prožeto energijom; odakle ona?

TESLA: Najprije je bila energija, potom materija.

NOVINAR: Gospodine Tesla, to je kao kada biste kazali da ste vi rodili svog oca, a ne on vas.

TESLA: Upravo tako stoji stvar sa rođenjem svemira. Materija je stvorena iz prvobitne i vječne energije koju znamo kao Svjetlost. Zasjala je i pojavile su se zvijezde, planete, čovjek i sve što je na Zemlji i u univerzumu. Materija je izraz beskonačnih vidova Svjetlosti; zato je energija starija od nje. Postoje četiri zakona Stvaranja. Prvi je da je izvor svega u Nepojamnom, crnoj čestici koju um ne može zamisliti, niti matematika izmjeriti; u tu česticu stane cijeli svemir. Drugi zakon je širenje tame, koja je prava priroda Svjetlosti, iz Nepojamnog i njen preobražaj u svjetlo. Treći zakon je potreba Svjetlosti da postane materija. Četvrti zakon glasi: nema početka ni kraja; tri prethodna zakona oduvijek traju i Stvaranje je vječno.

NOVINAR: U neprijateljstvu prema Teoriji Relativiteta idete do tle, da na proslavama svojih rođendana držite predavanja protiv njenog tvorca.

TESLA: Upamtite nije zakrivljen Prostor, već čovjekov um koji ne može da shvati Beskraj i Vječnost! Da je tvorcu Relativnosti to jasno, stekao bi besmrtnost, čak i fizičku ako mu je to po volji. Ja sam dio Svjetlosti, a ona je muzika. Svjetlost ispunjava mojih šest čula: ja je vidim, čujem, osećam, mirišem, dotičem i mislim. Misliti je kod mene šesto čulo. Čestice Svjetlosti su ispisane note. Jedna munja može biti čitava sonata. Hiljadu munja je koncert. Za taj koncert ja sam stvorio loptaste munje koje se čuju na ledenim vrhovima Himalaja. O Pitagori i matematici, a naučnik se o to

dvoje ne može i ne smije ogrješiti. Brojevi i jednadžbe su znakovi kojima se obilježava Muzika Sfera. Da je Einstein čuo njene zvuke, ne bi stvarao Teoriju Relativnosti. Ti zvuci su poruka umu da život ima smisla, da u svemiru postoji savršen sklad, i da je ljepota uzrok i posljedica Stvaranja. Ta Muzika je vječno kruženje zvjezdanih nebesa. Najmanja zvijezda je završena kompozicija i ujedno, dio nebeske simfonije. Otkucaji čovjekovog srca su dijelovi te simfonije na Zemlji. Newton je saznao da je tajna u geometrijski pravilnom rasporedu i kretanju nebeskih tela. On je spoznao da je harmonija vrhovni zakon u svemiru. Zakrivljeni Prostor je kaosa; kaosa nije Muzika. Einstein je glasnik vremena Buke i Bijesa.

NOVINAR: *Gospodine Tesla, da li vi čujete tu Muziku?*

TESLA: Uvijek je čujem. Moje duhovno uho je veliko kao nebo koje vidimo iznad nas. Svoje fizičko uho uvećao sam Radarom. Po Teoriji Relativnosti dvije paralelne linije sastaje se u Beskraju. Time će i Einstein-ova kriva postati prava. Jednom stvoren, zvuk traje vječno. Za čovjeka on može da iščezne, ali nastavlja da traje u tišini koja je njegova najveća moć. Ne, nijemam ništa protiv gospodina Einsteina. On je ljubazan čovjek i učinio je izvjesne dobre stvari; od toga će nešto postati dio Muzike. Ja ću mu pisati i pokušati da objasnim da Eter postoji, i da su njegove čestice ono što drži svemir u harmoniji i život u vječnosti.

NOVINAR: *Recite, molim vas, koji su uslovi prilagođavanja jednog Anđela na Zemlji?*

TESLA: Ja ih imam deset. Bilježite pažljivo.

NOVINAR: *Zapisaću svaku vašu riječ, poštovani gospodine Tesla.*

TESLA: Prvi uslov je visoka svijest o svom poslanju i djelu koje treba izvršiti. Ona mora, makar i mutno, postojati u najranijoj mladosti. Ne budimo lažno skromni; hrast zna da je hrast, a grm pored njega da je grm. Kao dječak od dvanaest godina bio sam siguran da ću doći na Nijagarine Vodopade. Za većinu svojih otkrića znao sam još u djetinjstvu da ću ih ostvariti, premda ne sasvim jasno... Drugi uslov prilagođavanja je istrajnost. Sve što sam poduzimao, završavao sam.

NOVINAR: *Koji je treći uslov prilagođavanja, gospodine Tesla?*

TESLA: Usmeravanje svih vitalnih i duhovnih energija na djelo. Otuda i očišćenje od mnogih stvari i potreba koje ima čovjek. Ja time ništa nisam izgubio, već samo dobio. Toliko sam dobio da sam se radovao svakom svom danu i noći. Zapišite: Nikola Tesla je bio sretan čovjek... Četvrti uslov je prilagođavanje tjelesnog sklopa djelu.

NOVINAR: *Kako to mislite, gospodine Tesla?*

TESLA: Najprije, to je održavanje tog sklopa. Čovjekovo tijelo je savršena mašina. Ja poznajem svoj sklop i šta je dobro za nje-

ga. Hrana većine ljudi meni je štetna i opasna. Zbog toga katkad umišljam da su svi kuhari svijeta u zavjeri protiv mene... Dotaknite moju ruku.

NOVINAR: *Ona je hladna.*

TESLA: Da. Krvotokom se može upravljati, kao i mnogim procesima u nama i oko nas. Zašto ste problijedjeli, mladiću?

NOVINAR: *To je priča da je Mark Twain napisao Tajanstvenog stranca, onu divnu knjižicu o Satani, inspiriran vama.*

TESLA: Riječ "Lucifer" mi je draža. Gospodin Twain voli da se našali. U djetinjstvu sam jednom ozdravio čitajući njegove knjige. Kada smo se ovdje upoznali i to mu ispričao, bio je toliko ganut da je zaplakao. Postali smo prijatelji i često je dolazio u moj laboratorij. Jednom je zatražio da mu pokažem mašinu koja je vibracijama izazivala osjećanje blaženstva. Bio je to jedan od onih izuma za zabavu, kojima sam se ponekad bavio. Opomenuo sam gospodina Twaina koliko smije da ostane pod tim vibracijama. Nije me poslušao i ostao je duže. Završilo se time što je, poput rakete, držeći se za hlače, odjurio u izvjesnu prostoriju. Bilo je to đavolski smiješno, ali ja sam sačuvalao ozbiljnost. Vratimo se na prilagođavanje tjelesnog sklopa. Pored hrane, vrlo važan je i san. Od dugog i iscrpljujućeg rada, koji je iziskivao nadljudski napor, ja bih se poslije jednog sata spavanja potpuno povratio. Stekao sam sposobnost da upravljam snom, i zaspim i budim se u čas koji sam sebi odredio. Ako mi nešto u onome što radim nije jasno, primoravam sebe da mislim o tome u snu i na taj način nalazim rješenje.

Peti uslov prilagođavanja je pamćenje. Možda je kod većine ljudi mozak čuvar spoznaja o svijetu i znanja koja stiču u životu. Moj mozak se bavi važnijim stvarima od pamćenja; kod mene on lovi ono što mu je u određenom trenutku neophodno. To je oko nas i treba ga samo uzeti. Sve što smo jednom vidjeli, čuli, pročitali i saznali prati nas u vidu svjetlosnih čestica. Meni su te čestice poslušne i vjerne. Goetheovog Fausta, moju najmiliju knjigu, naučio sam napamet na njemačkom kao student, i sada ga cijelog mogu recitovati. Svoje izume sam godinama nosio "u glavi", a tek potom ih ostvarivao.

NOVINAR: *Često spominjete moć vizualizacije.*

TESLA: Njog možda imam da zahvalim za sve što sam stvorio. Događaji iz mog života i moja otkrića su pred mojim očima stvarni, vidljivi kao svaka pojava i predmet. U mladosti sam se toga plašio, ne znajući šta je to zapravo, ali kasnije sam tu moć primio kao izuzetan dar i bogatstvo. Njegovao sam ga i ljubomorno čuvao. Vizualizacijom sam na većini izuma vršio i ispravke, onda ih, tako završene, pravio. Njome rješavam i komplicirane matematičke jednačine, a da ne ispisujem brojeve. Na Tibetu bih zbog tog dara dobio čin visokog Lamae.

Moj vid i sluh su savršeni i, smijem to slobodno reći, jači nego kod ostalih ljudi. Ja čujem grmljavinu na sto pedeset milja, i vidim boje u nebu koje drugi ne vide. To uvećanje vida i sluha imao sam i kao dijete. Kasnije sam to svjesno razvijao.

NOVINAR: *U mladosti ste nekoliko puta bili teško bolesni. Da li je i bolest jedan od uslova prilagođavanja?*

TESLA: Je. Ona je često posljedica nedostatka ili iscrpljenosti životnih sila, ali često je i očišćenje duha i tijela od otrova koji su se nakupili. Neophodno je da čovjek boluje s vremena na vrijeme. Izvor većine bolesti je u duhu. Zato duh i može da izliječi većinu bolesti. Kao đak razbolio sam se od kolere koja je harala u Lici. Izliječio sam se time što je otac dozvolio da upišem studije tehnike, što je predstavljalo moj život. Priviđenja za mene nisu bolest, već sposobnost uma da proдре izvan tri zemaljske dimenzije. Imao sam ih čitavog života, i primao sam ih kao sve druge pojave oko sebe. Jednom, u djetinjstvu, šetao sam sa ujakom pored rijeke i rekao: "Iz vode će se pojaviti pastrva, ja ću baciti kamen i njime je presjeći." To se i dogodilo. Uplašen i zaprepašten, ujak je povikao: "Bade retro Satanas!" Bio je učen čovjek i govorio je latinski... Nalazio sam se u Parizu kada sam vidio majčinu smrt. U nebu, punom svjetlosti i muzike, lebdjela su prekrasna stvorenja. Jedno od njih je imalo Majčin lik, koji me je gledao sa beskrajnom ljubavlju. Pošto je vizija iščezla, znao sam da je moja Majka umrla.

Izvor: I. M. /Internet portal Svijesti

Никола Тесла (Музеј Николе Тесле)

/NASTAVAK U SLJEDEĆEM BROJU/

Deseti sportski susreti radnika EPCG „Ulcinj 2012“

U OAZI DRUGARSKOG I SPORTSKOG DUHA

Deseti sportski susreti radnika EPCG održani su i ove godine na terenima HTP „Ulcinjska rivijera“. Na igrama se okupilo oko 600 zaposlenih iz svih djelova naše kompanije. U izuzetno lijepoj i korektnoj atmosferi održana su sva planirana takmičenja u sportovima i disciplinama koje se već tradicionalno odigravaju na sportskim susretima zaposlenih Elektroprivrede Crne Gore.

Reporter: Miodrag Vuković

OSTOJIĆ: ISPUNJENJA OČEKIVANJA

Zoran Ostojić: Zaposleni većinom bili "prezadovoljni"

Na ovogodišnjim, jubilarnim, X Sportskim susretima bilo je prisutno blizu 600 učesnika: takmičara, rekreativaca i gostiju, kaže predsjednik SOZ EPCG **Zoran Ostojić**. -Učešće na igrama radnicima znači mnogo, a iz ličnih kontakata sa njima zaključio sam da su svi ovog puta većinom bili prezadovoljni. Mnogim radnicima je ovo bila jedinstvena prilika za mini ljetovanje, da uživaju četiri dana na Velikoj plaži. Prilika je ovo uvijek i da se obnove stara i steknu nova prijateljstva i poznanstva. Druženje je na igrama gotovo uvijek bilo i ostalo "ispred" postignutih rezultata. Moj opšti utisak je dobar. Susreti su prošli bez i najmanjeg incidenta. Svi učesnici su se zdravo vratili kućama -konstatuje Ostojić. Bilo je malo konfuzije oko mjesta održavanja susreta. Potpisan je bio ugovor sa EPS-Tursom u Budvi, da se tamo održe susreti, ali je na prijedlog Odbora za sport, Izvršni odbor donio odluku da se susreti zbog neispunjenja uslova vezanih za sportska borilišta i ograničenih smještajnih kapaciteta, ipak, održe u Ulcinju. -Ovim putem se izvinjavam onim zaposlenim koji su bili zainteresovani za Budvu što ih nismo blagovremeno obavijestili o promjeni mjesta održavanja susreta. Moj utisak je da bi u Budvi bilo znatno više učesnika, što bi organizatoru stvorilo ne male probleme zbog smještajnih kapaciteta, zaključuje Ostojić.

FUDBAL: NAJBOLJE „JUŽNE DISTRIBUCIJE“

Da je fudbal i dalje „najvažnija sporedna stvar na svijetu“ pokazalo se i na ovim sportskim susretima zaposlenih naše kompanije. Ubjedljivo najviše publike bilo je prisutno upravo na duelima ekipa u malom fudbalu. Na kraju takmičenja najviše uspjeha i prvu poziciju zauzela je ekipa iz južnih distribucija.

Detaljsa takmičenja u malom fudbalu

Željko Rondović

ATRAKTIVNO PENJANJE

U disciplini koja je najviše „vezana“ za posao kojim se bave naši radnici „penjanje na stub“ prvo mjesto u pojedinačnoj konkurenciji osvojio je Željko Rondović sa vremenom 3 minuta i 4 sekunde, drugi je bio Čedomir Šarac, a treći Slaviša Bujaković. Kao i svake godine ova atraktivna disciplina primamila je brojne posmatrače i navijače.

U KROSU NAJBOLJI MARIJA I DUŠAN

U takmičenju u krosu, na stazi dugoj 1000 metara u muškoj i 400 metara u ženskoj konkurenciji, najbrža među damama bila je Marija Jakšić, zaposlena u FC Distribucija, a među muškarcima Dušan Aranitović, zaposlen u TE »Pljevlja«.

Marija Jakšić

Dušan Aranitović

POREDAK U TRIATLON-u

IME I PREZIME	EKIPA	TRČANJE 50M	BACANJE KUGLE	SKOK	POENI	PLASMAN
Knežević Ranko	I	6.99	12.15	2.87	45	1
Aranitović Dušan	I	7.15	14.31	2.80	42	2
Čabarkapa Danilo	V	7.94	16.59	2.84	40	3

POJEDINAČNO PRVENSTVO U ŠAHU

PLASMAN	PREZIME I IME	BROJ BODOVA
1.	Milović Jovan	18.5
2.	Pobor Nebojša	18.5
3.	Pješivac Milan	16.5
4.	Vico Milan	16
5.	Lipovac Rajko	12
6.	Jašović	10.5
6.	Knežević	10.5
8.	Vukčević	10
9.	Čekić	7.5
10.	Čindrak	6.5
11.	Nurković	5.5
12.	Nuculović	0

“BELVI” TRADICIONALNO DOMAĆIN

Deseti sportski susreti radnika EPCG održani su na tereni-
ma HTP „Ulcinjaska rivijera“, a zaposleni su bili smješteni u
hotelu „Belvi“.

-Očigledno je da smo dobri domaćini i da Vam nije nigdje
ljepše nego u našim objektima – kaže s ponosom direktor
hotela „Belvi“ **Sutkija Lazorić**.

- Činjenica da se sportski susreti radnika EPCG već sedmu
godinu zaredom održavaju upravo ovdje najbolji je do-
kaz da je moja konstatacija tačna. Mi ovdje na Velikoj plaži
raspolažemo sa oko 1100 ležajeva i imamo sve potrebne
uslove da organizujemo ovakve manifestacije, jer posjedu-
jemo i adekvatne sportske terene. Poslije „špica“ sezone
nama ovakvi događaji dođu kao odličan poslovni potez,
jer uposlimo kapacitete i u ovom periodu – dodaje on.
Hotel „Belvi“ raspolaže sa restoranom koji može da ugosti
između 750 i 800 osoba. Po riječima Sutkije Lazorića svi
objekti ovog kompleksa „prođu“ redovno održavanje pri-
je ljetnje turističke sezone. Poslovanje „Belvija“ on je okara-
kterisao kao rad na „pozitivnoj nuli“, a posebno je istakao
činjenicu da su „plate zaposlenih redovne“. HTP Ulcinjska
rivijera spada u grupu redovnih platiša električne energije,
što direktor Belvija posebno naglašava.

Lazorić sa kolegama

Dragan Dvožak, radnik nikšićke Distribucije

PIVLJANIN IZ ČEŠKE

Dragan Dvožak, zaposlen u nikšićkoj Distribuciji već 25 godina, sada na mjestu operativnog dispečera, poslije radnog vremena bavi se dvjema ljubavima: vajanjem u drvetu i građevinarstvom. Prije desetak godina, vajanje mu je bila preokupacija. Sada mu se vraća u rijetkim časovima predaha. Logično, u ovim teškim finansijskim vremenima prevagnuo je unosniji dar. Sa svojom građevinskom grupom Dragan gradi kuće po sistemu „ključ u ruke“. Perfekcionizam i kvalitet izvedenih radova donijeli su mu poštovanje brojnih mušterija. Vikendice koje ne zahtijevaju arhitektu profesionalca sam i projektuje. Vještina građevinara pomogla mu je da i sebi sazida kuću i školuje troje djece. No, priča od koga je Dvožak naslijedio talente seže daleko u prošlost. - Moj prađed je došao iz Češke. Kao podanik Austro-ugarske carevine. U drugoj polovini XIX vijeka bio je regrutovan u vojsku i potucao se od nemila do nedraga. Kad se zadesio u Gacku, odlučio je da rizikuje. Bacio je pušku i prešao preko granice u pivsko selo Orah, priča Dvožak.

Dragan, operativni dispečer nikšićke Distribucije, poslije radnog vremena bavi se dvjema ljubavima: vajanjem u drvetu i građevinarstvom. Prije desetak godina, vajanje je bila njegova preokupacija. Sada mu se vraća u rijetkim časovima predaha.

Stroge austrougarske vlasti tražile su češkog mladića, ali bezuspješno. Jataci iz Pive pružili su mu utočište, a ubrzo se i oženio lijepom Pivljankom Marijom Golubović. Milivoje, kako su ga nazvali novi zemljaci, odmah je pokazao svoju marljivost i brojna umijeća. Napravio je kuću za sebe i Mariju sa kojom je izrodio 7 sinova i 4 kćeri. Sazidao je kovačnicu i izradio stolarski alat. Pivljani su u čudu gledali mladića koji je znao brojne zanate. Došavši iz građanske sredine, iz predgrađa Praga, bio je čutljiv. Uvidio je da njegova iskustva iz druge civilizacije za mještane djeluju nestvarno, poput fantastike. Zato je vrijedno radio. Izrađivao je stolariju, badnjeve za voće, prevezivao kose. Počeo je i drugima da gradi kuće. Ubrzo se govorilo o Milivoju kao o dobrom građevinaru.

Glas je stigao i do Lazara Sočice, velikog vojskovođe u brojnim bitkama protiv Turaka. U Goransku, nedaleko od Plužina, Milivoje zida poznatu Kulu Lazara Sočice. U to vrijeme bila je najveća u

Samgradi i projektuje: Dragan Dvožak

Pivi i jedna od najljepših u Crnoj Gori i Hercegovini. Zahvalan, Sočica je ponudio da mu kupi imanje, navodeći ga da ide put primorja u bogatije i toplije krajeve.

- Ne, ja ću kod onih ljudi koji su me prvog dana primili i spasili, rekao je tada Milivoje.

Tako je i bilo. Milivoje Dvožak, Čeh, trajno se nastanio u Pivi, a za petnaestak godina bio je najbogatiji domaćin u kraju. Zlatna nit kreativnosti i majstorstva vodi do njegovog sina, unuka i, napokon, do prauka, našeg sagovornika, Dragana Dvožaka.

Olivera Vulanović

Manifestacija "Otvoreni dani nauke" u Podgorici

BUDUĆNOST U RUKAMA MLADIH ISTRAŽIVAČA

U Galeriji likovnih umjetnosti u centru Podgorice održan je 28. septembra Festival nauke – "Noć istraživača" kojom se glavni grad Crne Gore već četvrti put pridružio porodici više od 3000 evropskih gradova u kojima se istog dana u godini održavaju festivalske manifestacije ovog naziva. EPCG na svom štandu u okviru manifestacije predstavila razvojni projekat „Unapređenje sistema mjerenja električne energije u distribuciji Crne Gore“.

Ispred štanda EPCG

Atraktivan, originalan i često zabavan način predavljanja nauke privukao je veliki broj posjetilaca, posebno mladih i probudio njihovu radoznalost. Cijelog dana događale su se aktivnosti koje su, obično, dostupne samo u naučnim ustanovama. Brojni podgorički osnovci i srednjoškolci, kao i onimalo stariji, proveli su dan družeći se sa istraživačima koji su se potrudili da im

približe svoje izume. Bio je to drugačiji školski dan od onih na koje su navikli. Presentacije koje su omogućavale kompletan doživljaj kroz posmatranje, ali i neposredno učešće u izvođenju eksperimenata iz fizike, hemije, biologije, astronomije... bile su nezaboravno iskustvo za podgoričke školarce koji su na taj način zavirili u jedan čudesan svijet koji mnogo traži, ali još više pruža. Možda će

„Noć istraživača“ nekima od njih odrediti životni put zbog prilike da probude svoju znatiželju koju bi kasnije njegovali i razvijali. Istraživači su se svojski potrudili da i najmlađima dočaraju nauku kao magiju kroz razne igre koje će ih od malih nogu privući razmišljanju i istraživanju. Ministarka nauke **Sanja Vlahović** ocijenila je tom prilikom da će mlade generacije koje se bave naukom unaprijediti našu budućnost.

Zadovoljstvo je vidjeti mlade ljude koji polako utiru svoj životni put, koji pokazuju novim generacijama da je nauka bliska njima, izuzetno važna za naš život, ali prevashodno za razvoj društva i države. Ovdje dijelimo zajednički duh nauke, ljubav prema nauci sa više od 3.000 gradova u svijetu, kazala je ministarka Vlahović.

Šef političke sekcije Delegacije EU u Crnoj Gori, **Alberto Kamarata**, kazao je da pridruživanje Evropskoj uniji nije samo diplomatski posao, već uključuje i prateće aktivnosti poput naučnih.

Ovo je odlična prilika da se ljudima približi naučno istraživanje. Danas ima puno mladih naučnika i oni će biti vodeća snaga crnogorske budućnosti, kazao je Kamarata.

Prema riječima direktora Fondacije za promovisanje nauke „Prona“ **Jovana Mirkovića**, znanje je najveće bogatstvo koje prati svog vlasnika.

Biljana Mitrović

NOVO BROJILO U „NOĆI ISTRAŽIVAČA“

Među mnogim istraživačima, naučnim institutima, preduzećima i organizacijama u Umjetničkom paviljonu našla se i Elektroprivreda Crne Gore, koja je na svom štandu predstavila novi razvojni projekat EPCG „Unapređenje sistema mjerenja potrošnje električne energije“ sa namjerom da istakne svoju koncepciju i opredjeljenje za nove tehnologije i evropske tendencije u distributivnoj djelatnosti. Posjetiocima je predstavljeno novo multifunkcionalno brojilo koje se od kraja prošle godine ugrađuje u distrib-

utivni sistem Crne Gore. Bila je to dobra prilika da svi zainteresovani od naših predstavnika čuju o kakvom se mjernom uređaju radi, koje su njegove mogućnosti i prednosti u odnosu na stari, kao i druge detalje koje od početka implementacije projekta interesuju naše kupce. Poruka koju smo učešćem na „Noći istraživača“ kao kompanija željeli da pošaljemo bila je da smo dio onih koji ulažu u razvoj i primjenu nauke i znanja, u nabavku novih tehnologija i ekološki prihvatljivu i energetski efikasnu proizvodnju.

OROGRAFSKE KARAKTERISTIKE CRNE GORE

Mr Slavko Hrvačević, dipl.inž., naš poznati ekspert u oblasti voda, svoja dugogodišnja istraživanja vodnih resursa Crne Gore krunisao je vrlo lijepom i korisnom knjigom. Kao što i sam autor kaže u uvodu knjige - vodni resursi predstavljaju najveće prirodno bogatstvo Crne Gore. Ta resursna dragocjenost ne samo da dosad nije bila na odgovarajući način iskorišćena za dobrobit ljudi, već nije bila ni cjelovito monografski obrađena. Ideja o izradi monografije proistekla je iz autorovog dugogodišnjeg rada u Elektroprivredi Crne Gore, ali i kao saradnika Republičkog hidrometeorološkog zavoda Crne Gore. Sadržaj monografije »Resursi površinskih voda Crna Gore« koncipiran je sa namjerom da, prije svega, sintetizuje relevantne podatke, procese i projekte u oblasti voda i omogući formiranje solidne baze za dalju nadgradnju.

Crna Gora se nalazi između 41° 51' i 43° 32' sjeverne geografske širine i između 18° 26' i 20° 21' istočne geografske dužine. Površina kopnenog dijela Crne Gore (bez priobalnog mora) je 13.812 km². Najjužnija tačka Crne Gore se nalazi na ostrvu Ada, ušće Bojane u Jadransko more, a najsjevernija je na planini Kovač kod sela Močevića. Najzapadnija tačka je kod Herceg Novog, oblast sela Sutorine, a najistočnija, istočno od Rožaja, selo Jablanica. Sa jugoistoka se preko planinskih grebena Prokletija, Visitora, Komova, Žijove i Koženika, kao i Skadarskog jezera i dijela toka Bojane graniči sa Albanijom; sa istoka i sjevera se preko Bogičevice, Mokre Gore, Hajle, Žljeba, Pešterske visoravni, Lise, Crnog vrha i Gradine graniči sa Republikom Srbijom; sa zapada se preko Kovač planine, Ljubišnje, Obzira, Maglića, Volujaka, Lebršnika, ruba Gatačkog polja, Somine, Oputne Rudine i Orijena graniči sa Federacijom BiH; i sa jugozapada se na kratkom potezu, na primorskim obroncima Orijena i platoa Konavala razgraničava sa Hrvatskom. Jugozapadnim dijelom izlazi na Jadransko more, u dužini od 277 km.

Srednja nadmorska visina kopna Crne Gore je oko 1050 mnm, a oko 70% površine nalazi se između kota 500 mnm i 1500 mnm. Najniže nadmorske visine su skoncentrisane u primorskom pojasu i području Podgorice i Danilovgrada (Čemovsko i Crmničko Polje, i dolina Zete). Tereni ispod 200 mnm zahvataju prostor manji od 10% ukupne površine. Visoki planinski vrhovi, velike srednje visine, značajne visinske razlike, kao i padovi terena, daju osnovne karakteristike orografije terena.

Reljef Crne Gore formiraju planinski vijenci Dinarida koji se pružaju pravcem jugoistok-sjeverozapad, odnosno paralelno mor-

skoj obali. Neposredno uz morsku obalu locirani su planinski vijenci i to sa visinama dijelom iznad 1700 mnm. Radi se o vrlo karstifikovanim formacijama, sa veoma složenim morfološkim oblicima nastalih djelovanjem karstne erozije, tako da je vrlo teško tačno razgraničavanje slivnih cjelina, zbog čega se hidrografske slivovi nekih rijeka razlikuju od orografskih.

Približna zona razgraničenja slivova Crnog i Jadranskog mora proteže se preko planina Somina-Golija-Vojnik-Lola-južne padine Sinjajevine-Babin Zub-Ostrovica-Planinica-Žijova. Za reljefnu građu je posebno karakteristično da se vododjelnica jadranskog i crnomorskog sliva ne pruža preko najviših planina koje su pomjerene sjevernije. Te najviše planine, u jednom pojasu širine 40-tak kilometara sačinjavaju Maglić (2386), Volujak (2336), Bioč (2397), Durmitor (2523), Treskavac (2094) Ljubišnja (2238), Sinjajevina (2277), Bjelasica (2139), Komovi (2478), Visitor (2211), Prokletije (2524), Hajla (2403). Pomenuti pojas najviših planina nalazi se u crnomorskom slivu i mada ne predstavlja zonu razgraničavanja slivova, tretira se kao prirodna zona klimatskog razgraničavanja sjeverne kontinentalne i južne primorske oblasti. Cio planinski pojas je ispresijecan dubokim kanjonima, od kojih se neki nalaze na oko 500-600 mnm, što znači da se na vrlo kratkim rastojanjima stvaraju denivelacije i od preko 1500 m. To stvara tipične morfološke oblike rječnih kanjona, što je od izuzetnog značaja za mogućnosti iskorišćavanja vodnih snaga. Praktično, svi rječni tokovi imaju vrlo izražene kanjonske djelove, od kojih su najpoznatiji kanjoni Tare, Pive, Komarnice, Bukovice, Morače sa pritokama Mrtvicom i Cijevnom, Male rijeke i Čehotine. Prosječna dubina kanjona varira

od 400 m na Komarnici, do 800 - 1000 na Pivi i Tari, te po svojim dimenzijama i ljepoti predstavljaju posebne prirodne vrijednosti.

Posebna orografska osobenost, jedinstvena u Evropi, je uska vododjelnica na liniji Babin Zub (2253), Umovi (1943), Ostrovica (1767) koja razgraničava slivove rijeke Tare (Crnog mora) i Morače (Jadranskog mora). U zoni ove vododjelnice se između rijeka Tare i Morače formira denivelacija od oko 700 m na kratkom rastojanju od oko 5 km, što stvara jedinstvenu prirodnu osobenost pogodnu za veoma veliku koncentraciju pada na kratkom rastojanju. Ova prirodna osobenost je posebno nacionalno bogatstvo, jer stvara uslove za veoma racionalno iskorišćenje vodnog potencijala.

U prostranom planinskom području Zetsko-Bjelopavlička ravnica i dolina Morače djeluje kao izrazit kontrast zbog velike visinske razlike terena. Tako između Nikšićkog polja na koti 605 mnm i Glave Zete na koti 63 mnm, a na rastojanju od oko 5 km postoji de-

Najjužnija tačka Crne Gore: Ada Bojana
(snimak iz satelita)

nivelacija od 542 m. Isto tako između doline Tare kod Kolašina (936 mnm) i doline Morače kod Manastira Moračkog (240 mnm) na rastojanju od desetak kilometara, postoji denivelacija od 700 m.

Prostor Crne Gore nije jedinstven prirodno-geografski prostor, već se, može podijeliti na više oblasti. To su: Primorje, Karstna zaravan zapadne Crne Gore, Srednja udolina Crne Gore, Oblast visokih planina i površi i Sjeveroistočna oblast Crne Gore.

Primorje sačinjava dosta uzana oblast neposredno uz more, širine oko 10 km, uokvirena visokim planinama: Orjen (1895 mnm), Lovćen (1740 mnm) i Rumija (1593 mnm). Ovaj planinski vijenac predstavlja prirodnu klimatsku barijeru, koja ograničava prenošenje svih odlika mediteranskog uticaja dublje u kopno. Zbog veoma razvijenih karstnih formi u ovoj zoni je površinska hidrografija dosta slabo razvijena, i pored vrlo velikih padavina. Podzemna karstna hidrografija je vrlo složena, što omogućava brzo podzemno dreniranje velikih padavina neposredno ka moru, sa brojnim vruljama i podzemnim izvorima.

Karstna zaravan zapadne Crne Gore, i nema karakteristike prave zaravni, ali je tako nazvano zbog karstnih polja (Cetinjsko, Njeguško, Dragaljsko, Grahovsko) uokvirenih visokim planinama. Središnja udolina Crne Gore ima približni položaj od klanca

Duga, na sjeverozapadu, koji dijeli Nikšićko od Gatačkog polja, i dalje prema Bjelopavličkom i Zetskom polju, prema jugoistoku, sve do Skadarskog jezera. U tom prostoru najveće je Nikšićko polje (oko 67 km kvadratnih), na koti oko 620 mnm, Bjelopavlička ravnica je na oko 55÷60 mnm, da bi se ta udolina spustila na oko 6÷7 mnm u zoni Skadarskog jezera. Ovu udolinu drenira rijeka Zeta, koja u gornjim djelovima toka raspolaže značajnim koncentracijama pada, upravo na visinskim razlikama između pojedinih polja.

Oblast visokih planina sačinjava već opisan pojas u crnomorskom slivu u sjevernom dijelu Crne Gore (Maglić, Pivska planina, Treskavac, Durmitor, Sinjajevina, Bjelasica, Komovi), koji odlikuju duboki kanjoni, velike koncentracije padova i protoka i, shodno tome, značajne koncentracije vodnih snaga.

Sjeveroistočna oblast Crne Gore zahvata područje između Tare, Lima i Ibra, koje je uokvireno planinama Ljubišnja, Obzir, Bjelasice, Vizitora, Prokletija. Centralni vodotok ove zone je Lim, koji zbog velike koncentracije padova i protoka raspolaže vrlo značajnim hidro potencijalom.

(Nastavak u sljedećem broju)

Mladi košarkaši nikšićke „Sutjeske“ posjetili muzej EPCG na Cetinju

TEHNIČKO BLAGO NEPROCJENJIVE VRIJEDNOSTI

Muzej Elektroprivrede na Cetinju smješten u zgradi lokalne Distribucije rado otvara vrata posjetiocima. Mašine prve centrale, električni uređaji, originalna dokumenta vezana za rad i upravljanje elektranom, reklamni oglasi toga doba, spadaju u dragocjene svjedoke vremena i bogate tradicije EPCG.

Skromni prijestoni grad Cetinje dičio se s početka prošlog vijeka mašinama koje su promijenile svijet. Sve se odigralo samo 28. godina poslije instaliranja prve elektrane na svijetu, u Njujorku, u ulici Perl. Možda je vijest o završetku prve centrale otišla telefonskim putem, jer su upravo te 1910. godine na Cetinje stigli prvi telefonski aparati, koji su ujedno bili i prvi na Balkanu.

Kralj Nikola je smatrao da je puštanje agregata u rad događaj kojim vrijedi obilježiti 19. avgust 1910. godine, dan prerastanja Crne Gore u kraljevinu. Sto godina poslije tog događaja, vremesne mašine još su u stanju da rade i proizvode električnu energiju. Ipak, to se danas od njih ne očekuje. Poslije decenija pouzdanog rada, 1976. godine pretvorene su u vrijedne muzejske eksponate i obavljaju dragocjenu misiju čuvara tradicije EPCG.

Muzej EPCG, u organizaciji klupskog sponzora, kompanije A2A, nedavno su posjetila djeca iz košarkaškog kluba „Sutjeska“ iz Nikšića. PR A2A Montenegro, **Sandra Ivezaj**, zahvalila je tom prilikom Elektroprivredi na gostoprimstvu i istakla insistiranje italijanske kompanije na sportskom angažovanju mladih kako bi se upoznali sa prednostima i kvalitetima timskog rada.

IMPRESIONIRANI MUZEJSKIM STOGODIŠNJACIMA

Posjetom muzeju bila je impresionirana i **Petra Rončević**, PR Košarkaškog kluba „Sutjeska“, koja je naglasila da joj čini zadovoljstvo što su došli, i to u velikom broju. Postrojenja prve centrale otkrovenje su za sve nas, rekla je Rončević.

Devetogodišnji **Ivan Mićović** koji je nedavno počeo da trenira, kaže da će imati o čemu da priča drugovima po povratku kući. Junior **Luka Joković** jedino žali što nije mogao da čuje kako mašine rade. Najviše ga je fascinirala vitalnost muzejskih stogodišnjakinja.

Stara centrala je, rekla bih, pravo mjesto gdje mladi mogu osjetiti moć kolektivnog duha i vizionarstva u stvaranju materijalnih dobara od opšteg interesa, istakla je Ivezaj.

Tehnički direktor ED Cetinje, **Nikola Martinović**, koji se uvijek rado odazove na poziv da bude vodič kroz muzejske eksponate, kaže da ova dostignuća s početka prošlog vijeka zaslužuju značajniji publicitet. Elektroprivreda je uložila napor da se sačuvaju i održe u ispravnom stanju, a sačinila je i interesantnu izložbu istorijskih dokumenata i fotografija o okolnostima u kojima se razvijala električna infrastruktura u Crnoj Gori. Martinović je naglasio da će kompanija i dalje činiti sve što je u njenoj moći kako bi ovaj korpus tehničkog blaga dobio adekvatnu afirmaciju i prerastao u Tehnički muzej Crne Gore.

Olivera Vulanović

Kompanija će i dalje činiti sve što je u njenoj moći kako bi ovaj korpus tehničkog blaga dobio adekvatnu afirmaciju i prerastao u Tehnički muzej Crne Gore

EPCG izdvojila 20 hiljada eura za pošumljavanje park šume Gorica

ODGOVORNO PREMA PRIRODI I ŽIVOTNOM PROSTORU

Donacija EPCG iskorišćena za revitalizaciju devastiranog prostora i obnovu ekološkog kvaliteta Gorice. Akciju podržali predstavnici Vojske, javna i privatna preduzećima, Gorani, brojne nevladine, sportske i studentske organizacije, predstavnici diplomatskog kora, Crveni krst i građani. Formirana radna grupa za realizaciju trogodišnjeg projekta „oživljavanja“ omiljenog izletišta Podgoričana.

Park šuma Gorica, od 9. novembra, bogatija je za 1.800 dvogodišnjih sadnica hrasta, košćele, jasena, alepskog bora i čempresa koji su posađeni u velikoj akciji pošumljavanja dijela brda, opustošenog u ljetosnjem požaru. Akciju su organizovali: Agencija za zaštitu životne sredine i Fondacija „Naša Podgorica“, a pridružile su im se i brojne druge organizacije i predstavnici diplomatskog kora. Prikupljanje novca počelo je 14. septembra na donatorskoj večeri.

Elektroprivreda Crne Gore, koja u sklopu redovnog poslovanja stalno ulaže u sanaciju proizvodnih i distributivnih objekata, ali i prirodnih resursa, donirala je 20.000 eura. Ta sredstva su upotrijebljena za sanitarnu sječu kao prvi korak u procesu revitalizacije devastiranog prostora i obnovu ekološkog kvaliteta tog prepoznatljivog simbola Podgorice.

Prema riječima organizatora, cilj akcije je da brdo Gorica bude oaza za sve one koji imaju poseban osjećaj za prostor i prirodu. Zahvalili su se jer su, udruživši snage, dali nemjerljiv doprinos akciji ozelenjavanja. Krampe i lopate latili su se svi kojima je stalo do tog omiljenog izletišta Podgoričana. Između kamenja tražio se pedalj zemlje da bi se oplemenio sadnicom, tako da je prostor na kojem je prije samo četiri mjeseca u pepeo pretvoreno na stotine sadnica odraslih stabala i desetine hiljada jedinki podmlatka, dobio novi izgled.

Pomoćnica direktora Agencije za zaštitu životne sredine, **Lidija Šćepanović**, kazala je da je ovo početak trogodišnjeg projekta oživljavanja izletišta, te da je formirana radna grupa za njegovu realizaciju.

Direktor JP Zelenilo, **Radmila Vujošević**, posebno se zahvalila Elektroprivredi na značajnoj donaciji. Vujoševićka očekuje da će do kraja 2014. godine sve štete biti sanirane.

Predsjednik Fondacije „Naša Podgorica“, **Vuk Pejović**, naveo je da su oni bili inicijatori pošumljavanja te da imaju još mnogo

ideja koje mogu pomoći razvoju grada. Pejović se nada da će privredni subjekti finansijski podržati takve ideje.

Iz JP Zelenilo najavljuju da će do kraja godine biti posađeno još 1.000 stabala na teritoriji glavnog grada, mimo donatorskih akcija.

Biljana Mitrović

Skromni doprinos akciji pošumljavanja: Ekipe Direkcije za odnose sa javnošću EPCG

Detaljsa akcije

SADILI I OSNOVCI

Među najmlađim učesnicima akcije pošumljavanja Gorice bili su učenici OŠ „Milorad Musa Burzan“ kojima ovo nije prvi put da učestvuju u sličnim akcijama. Rekli su nam da vole aktivnosti u prirodi i zelene površine koje doživljavaju kao pluća grada. Uče o tome koliko je važno očuvanje životne sredine i žele da daju svoj doprinos. Svakoj sličnoj aktivnosti i ubuduće će se rado odazvati.

ZAHVALNOST ELEKTROPRIVREDI

Direktor Zelenila, Radmila Vujošević za Elektroprivredu je izjavila da je zahvaljujući novcu koji je poklonila EPCG prostor od pet hektara priveden namjeni, što je bio najvažniji korak i uslov da počne trogodišnji projekat oživljavanja ove oaze.

-EPCG ovim daje doprinos očuvanju životne sredine i pokazuje da je društveno odgovorna kompanija, a JP Zelenilo će se postarati da odnjeguje sadnice, ne bi li Gorica povratila stari sjaj, kazala je Vujošević.

Moja domovina OD OBODSKE PEĆINE DO VASOJEVIĆKOG KOMA

Čudesna li je ova naša domovina! Nijesmo toga svjesni do trenutka kada počnemo otkrivati sve njene ljepote, draži... Često planinareći otkrivam koliko je puna raznih kontrasta, što je čine jedinstvenom. Tako stvarno se prepliću, prošlost i sadašnjost, siromaštvo i bogatstvo, zapuštenost i napredak, neljubaznost i gostoprimstvo, da čovjek prosto ostaje bez daha. Čudesna li je ova naša domovina!

Pejzaži Rijeke Crnojevića, ovu varošicu čine drugačijom od drugih, oduzimajući ljepotom dah onih koji se nađu u njoj. To je ono što joj niko ne može oduzeti, kao što je odluka da je zaobiđe magistralni put Cetinje-Podgorica, oduzela »život« i ušuškala je u dugi san koji je trajao skoro dvadeset godina...

Rijeka Crnojevića ili kako je često nazivaju »crnogorska Venecija« polako počinje da vraća svoj sjaj, koji je odvajkada imala. U turističkoj ponudi može dosta ponuditi i biti raj za one koji vole uživati u svijetu tišine, u slikama od kojih je svaka naredna ljepša od prethodne... Tu su ostaci prve štamparije koju je Đurađ Crnojević otvorio 1493.godine u kojoj je štampan »Oktoih« - prva knjiga na južnoslovenskim prostorima; dvor-zimovnik kralja Nikole – danas ruševina koja nikome ne služi na čast;

Danilov most kojeg je podigao knjaz Danilo 1853.godine – njen zaštitni znak; obnovljena kuća koju je 1801.godine podigao Petar Prvi Petrović Njegoš – mještani je i danas zovu Vladičinom kućom; Obodska pećina – koja je tog vrelog junskog dana bila moje odredište.

Početak markirane staze koja vodi do Obodske pećine je u neposrednoj blizini ruiniranog hotela-spomenika jednog prošlog vremena, koji je još jedan dokaz o tome kakva je Rijeka Crnojevića nekad bila, a kakva je danas. Staza dužine od šest kilometara od početka vodi dobrim putem do male HE »Rijeka Crnojevića« koja je podignuta na temeljima prve fabrike oružja u Crnoj Gori. Osvijetljena staza, sa postavljenim klupama predstavljala je omiljeno šetalište u prvim večernjim satima, malog broja stanovnika koji su ostali vjerni ovom kraju...

Od elektrane, prolazeći pored ruševine starog mlina kojih je svojim tokom Rijeka Crnojevića imala pet i svi su imali posla, staza počinje da se vijuga pored same rijeke, čiji je tok u ovim junskim danima smanjen. Sama rijeka je obojena zelenkastoplavom bojom, na pojedinim mjestima prozirna do dna, na kojem se mogu uočiti jata malih riba, koja igraju svoju igru i skreću pažnju svakom prolazniku. Zelenilo na sve strane, tišina koja prija, hladovina... Iako sam se smjestio u hladovini, vrućina je pritisnula i pokrenula niz moje lice kapljice znoja koje su se slivale kao da sam ispod tuša... Nastavljam dalje, iako sam ovde mogao satima sjediti... Staza počinje da se penje kroz šumu, malim srednjim usponom, koji ne pada teško. Postoje stepenice od panjeva i drvena ograda. Uspon je kratak i veoma brzo se dođe do kanala kojim voda teče do nove elektrane, i ponovnim malim usponom do srednjeg vidikovca sa kojeg se pruža pogled na ostatke još nekoliko mlinova koji se nalaze pored same rijeke.

Rijeka Crnojevića Danilov most

Staza ka maloj HE

Rijeka Crnojevića

Rijeka Crnojevića izvire iz Obodske pećine kao vrlo snažno vrelo. Odatle počinje teći na istok, da bi nakon tri i po kilometara skrenula na sjever, đe u velikom polukrugu prelazi u jugoistočni pravac toka i uliva se u Skadarsko Blato, tj. Skadarsko jezero. Dužina toka je trinaest kilometara i to je jedna od rijetkih rijeka koja je plovna poslije prvog kilometra.

Rijeka Crnojevića, Ulazu u Obodsku pećinu

Jačina sunca mi ne dozvoljava dugo zadržavanje. Meni kao da je suđeno da se na prelijepim mjestima nađem u satima kada Sunce najjače sija. Od vidikovca do Obodske pećine nekih par minuta hodanja. Kraj staze i ukazuju se gromade stijena i Obodska pećina. Prelazeći preko kamenih gromada, prateći planinarske znake po njima, brzo sam bio ispred njenog ulaza. Ulaz pećine je veličanstven i pravo skrovište od žege. Priroda je čudo, ravnomyernost postavlja u svemu - samo nekoliko koraka i od vreline sunca nalazim se u hladovini koja prija.

VASOJEVIČKI KOM I KATUN ŠTAVNA – IZAZOV I ZADOVOLJSTVO

Još jedna avantura, još jedan nedjeljni izazov sa planinarima PK »Kapetan Angel« i odlazak na katun Štavna i savlađivanje Vasojevičkog Koma. Od Kolašina, preko Mateševa ova oaza bilja, šume, bistre vode, Vasojevičkog, Kučkog i Ljevorečkog Koma udaljena je oko trideset kilometara. Novi predjeli, kontrasti na svakom koraku.

Etno katun »Štavna« je naša prva stanica. Do njegove kapije, širom otvorene za sve ljubitelje prirode, dođe se prolazeći kroz carstvo bukovih i četinarskih šuma. Uklopljen u ambijent koji ne remeti prirodni sklad ovog prostora, sa jedne strane okružen šumom, a drugom zelenim livadama po podinama pruža trenutke odmora. Gustiranje prave ekološke hrane, nastale na ovim katunima: kačamaku, domaćem siru i kajmaku, kuvanoj jagnjetini i teletini... je ponuda kojoj niko ne može odoljeti. Od ove sezone katun vodi novi menadžment, koji je na samom početku već doveo prve goste iz Rusije, Izraela...

Eko katun Štavna se nalazi na 1697 mnm, a nas je put odveo na Vasojevički Kom na 2461 mnm. Pogled sa katuna na Komove je fascinantan, nikoga ne može ostaviti ravnodušnim. Kontrasti na sve strane. Zelene livade bogate cvijećem, a na vrhovima Komova snijeg. Žaropek u podnožju, a na vrhovima vjetar koji je na pojedinim mjestima žestoko duvao, kao da je želio da od nas otjera žestinu sunca koja nas je pratila na ovom usponu. U stazi sjedinjena lakoća i težina, na jednim mjestima osjećaj straha, na drugim zadovoljstva, osjećaji koji su vladali u meni. Dio uske-preuske staze kroz stipar, stvarao mi je nelagodnost pogledom prema gore ili dolje, viđenim prizorom. Na ovom dijelu dovoljna je i mala nesmotrenost i da se završi vaše penjanje... no, o tome ne treba sada razmišljati. Što bi ljudi kazali: »Bilo pa prošlo«. Poslije stipara sve je drugačije. Iako strmo, laganom šetnjom dolazi se do vrha Vasojevičkog Koma za oko tri sata. Dolaskom na vrh pred vama se ukaže najljepša panorama. Snijega u izobilju...

Spustom sa vrha, nijesam mogao stati, krenuo sam u obilazak katuna. Obilazio sam stare autentične katunske kućice-kolibe, u jednoj sam i ušao zahvaljujući srdačnom gorštaku, dok sam nove moderne koje nude veću lagodnost za život zaobilazio, iako ih ima u većem broju od starih. Kolibe su većinom pravougaonog oblika, većinom podijeljene na dvije prostorije: u jednoj se spava, u drugoj se pripremaju mliječni proizvodi. Na drvenim vješalicama vise svinjske pršute, suvo meso, slanina... Na sredini prostorije je glavni prostor đe se po-

rodica okuplja u vrijeme obroka. Kreveti su od dasaka, a pokrivači napravljeni od vuninih ponjava. Na kolibama nema prozora, a pod nije patosiran, već je od zemlje. Koliba se osvetljavala pomoću luča, a danas lampama. Slike prošlosti i sadašnjosti su isprepletene na svakom koraku. Ovdje sam prvi put prisustvovao šišanju ovaca. Dok su se jedni bavili ovim poslom, drugi nadasve vrijedni i gostoljubivi ljudi obrađivali su svoje male bašte ograđene drvenim ogradama, u kojima su posadili luk, krtolu... Svaki od njih, i pored svojih obaveza, pozivao je u svoj katunski dom na domaću rakiju i kafu. U razgovoru sa njima saznao sam sve o načinu života na katunu, o njegovoj ljepoti i težini od maja do polovine septembra...

A, ljepota na svakom koraku! Raznovrsna flora i fauna, bezbroj bistrih planinskih izvora i rijeka, bogatstvo šuma, toplina ljudi, ne mogu vas ostaviti ravnodušnim, već u vama budi želju da se ponovo vratite ovom mjestu. Ja ću se sigurno vratiti...

Tekst i fotografije:
Andrija Kasom

Vasojevički kom i eko katun Štavna

Vasojevički kom Vrh

Vasojevički kom i katun Štavna

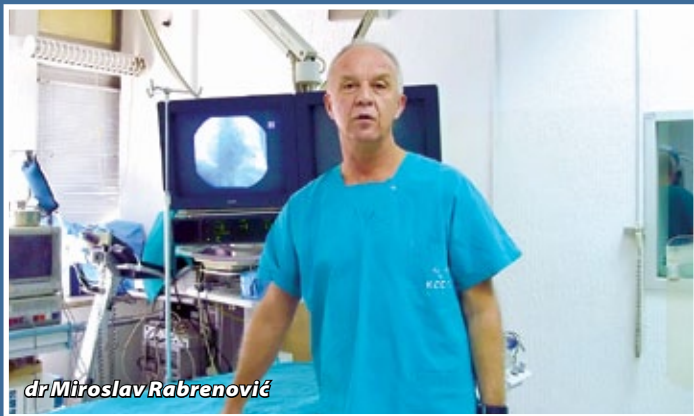
Rijeka Crnojevića

Dr Miroslav Rabrenović, specijalista internista i kardiolog

SKUPA CIJENA STRESA I LOŠIH NAVIKA

Sve više ljudi žrtve su infarkta i drugih koronarnih bolesti. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije bolesti srca i krvnih sudova vodeći su uzrok smrti u svijetu. Procjena je da godišnje, kao posljedica toga umre više od 17 miliona ljudi, od toga pet miliona u Evropi. I u Crnoj Gori kardiovaskularne bolesti su vodeći uzrok smrtnosti, a posljednjih godina priutan je stalni trend rasta oboljelih. O ovom zdravstvenom i opštedruštvenom problemu globalnih razmjera, kao i o preventivnom djelovanju na Svjetski dan srca, 29. septembar, govori dr Miroslav Rabrenović, specijalista internista i kardiolog u KCCG.

dr Miroslav Rabrenović

Rabrenoviću, na početku uopšteno pitanje. Koje su najčešće koronarne bolesti i šta ih prouzrokuje?

Koronarna bolest je bolest krvnih sudova srca. Termin „koronarna“, dolazi otuda što krvni sudovi koji ishranjuju srce obuhvataju taj organ kao korona ili vijenac. U osnovi bolesti leži suženje ili zatvaranje jednog ili više krvnih sudova koji ishranjuju srce. Krvni sud je sužen masnim naslagama u samom zidu, ili je zatvoren trombom, pa zavisno od toga koji se od ta dva procesa dešava u lumenu krvnog suda, dolazi do različite kliničke manifestacije koronarne bolesti. Najčešća dva oblika su angina pectoris i infarkt miokarda. Masne naslage, tzv. plakovi u zidu krvnog suda su posljedica djelovanja više faktora rizika kao što su: povišene masne materije u krvi, prvenstveno holesterol, hipertenzija, šećerna bolest, genetska predispozicija, pušenje, nepravilna ishrana, nedovoljna fizička aktivnost i stres.

Kako prepoznati znake upozorenja da će nam srce uskoro popustiti i kada se treba javiti kardiologu?

Ako smo izloženi navedenim faktorima rizika postoji velika vjerovatnoća da ćemo dobiti neki od oblika koronarne bolesti. Prvi i najčešći simptom je anginozni bol. To je bol u sredogrudu koji se javlja pri naporu ili mirovanju, širi se po prednjoj strani grudnog koša, u vrat, ramena i ruke, traje po nekoliko minuta i spontano prođe ili nakon odmora ili stavljanjem nitroglicerina pod jezik. Osim bola, postoje tzv. ekvivalenti koji, takođe, opominju na moguću koronarnu bolest te zahtijevaju kardiološki pregled, a to su: brzo zamaranje, lupanje srca, malaksalost, loša tolerancija fizičkog napora, osjećaj nedostatka vazduha, gušenje i sl.

Svjetska federacija za srce upozorava da se 80 odsto prijevremene smrtnosti usljed bolesti srca može spriječiti kontrolom nekoliko značajnih faktora rizika u koje spadaju: pušenje cigareta, nepravilna ishrana, fizička neaktivnost. Šta je Vaš savjet čitaocima našeg lista?

S obzirom da su bolesti srca i krvnih sudova obilježile moderno doba, logično je pretpostaviti, a i naučno je dokazano da savremeni način života ima veliki uticaj na pojavu tih bolesti. Godinama se živi pod stresom, ishrana je bogata nezdravim mastima i šećerima, a cigareta i alkohola kao loših navika, pogubnih po zdravlje, mnogi se teško odriču, što ima skupu cijenu. Čovjek je kompleksno biće i srčana bolest je samo posljedica njegovog kompletnog načina života. To navodi na zaključak da se većina bolesti može spriječiti ako se potrudimo da promijenimo nezdrave životne navike. Zato je moj savjet

SVJETSKI, A NAŠ

Rabrenović dr Miroslav, Medicinski fakultet završio je sa prosječnom ocjenom 9,11, a specijalizaciju iz interne medicine i užu specijalizaciju iz kardiologije sa odličnim uspjehom. Magistarski rad iz oblasti kardiologije odbranio je na Medicinskom fakultetu u Beogradu, a stručno se usavršavao u Italiji, Francuskoj i Švajcarskoj. Autor je većeg broja stručnih radova iz oblasti kardiologije i koautor više značajnih studija iz oblasti bolesti kardiovaskularnog sistema.

čitaocima, kako zdravima, tako i oboljelima, da pokušaju da utiču na one faktore rizika koje mogu da kontrolišu. Tako će nam pomoći u prevenciji i liječenju koronarne bolesti.

Povišeni krvni pritisak i pretjerana tjelesna težina kod žena u Crnoj Gori, češće nego kod muškaraca, faktori su rizika koji dovode do ovih, često kobnih bolesti. Znači li to da su žene kod nas više izložene stresu zbog opterećenosti višestrukim ulogama u porodici, profesionalnom i društvenom životu?

Povišeni krvni pritisak i pretjerana tjelesna težina su kod žena značajni faktori rizika za koronarnu bolest, ali žene u generativnom periodu, ipak, manje oboljevaju u odnosu na muškarce, dok je to nakon pedesete godine ili menopauze približno isto. S obzirom na trend produženja radnog vijeka za žene, logično je da će biti više profesionalno i društveno angažovane, a tako će i stres biti prisutniji, pa se može očekivati da će i žene češće oboljevati od ove bolesti.

Broj srčanih bolesti je u drastičnom porastu i među mladima. Kako to objašnjavate?

Tačno je da je sve više srčanih bolesti kod mladih. U našoj praksi najmlađi bolesnik od koronarne bolesti imao je samo 26 godina. Ovo možemo jedino objasniti time što su u današnjem društvu navedeni faktori rizika izrazito agresivni. Mladi ljudi burnije reaguju na stres, nijesu naučili da se adaptiraju opasnim stresogenim situacijama.

Koji je recept za zdravlje u uslovima kada smo većinu vremena nervozni i „zarobljeni“ u okove svakodnevnih obaveza od kojih nam zavisi egzistencija?

Jedan od uslova za dobro zdravlje je da uvijek budemo vedri i nasmijani, što je, priznajem, dosta teško u ovom našem vremenu. Možemo, ipak, biti realni kad su u pitanju naše mogućnosti. Možemo, a da nas mnogo ne košta i da ne iziskuje mnogo napora, uticati na smanjenje djelovanja ključnih faktora rizika. Treba kontrolisati krvni pritisak, korigovati način ishrane, prestati sa pušenjem cigareta, povećati fizičku aktivnost, pa će i raspoloženje biti bolje. Ako uradimo koliko možemo, dovoljno smo uradili.

Kako se ljudi u razvijenom svijetu nose sa ovim bolestima i koliko se mi u tom pogledu razlikujemo od njih?

I u razvijenim zemljama visok je procenat oboljevanja od ove bolesti, i pored organizovanja primarne i sekundarne prevencije. Samo liječenje ovih bolesnika ne razlikuje se mnogo tamo od ovog ovdje, ali su daleko bolje organizovani kada je riječ o edukaciji i prevenciji. Ipak, u SAD-u svakog minuta umre jedan čovjek od koronarne bolesti, a čak 47 odsto bolesnika sa koronarnim incidentom umire unutar jedne godine.

Koliko se u Crnoj Gori djeluje preventivno, odnosno kakva je navika preventivnih pregleda i kontrole faktora rizika?

Do sada se vrlo malo radilo na prevenciji i zdravstvenom prosvjećivanju. O zdravom načinu života i preventivnim pregledima u našoj sredini mislilo se, uglavnom, tek nakon nekog koronarnog događaja. Sada smo u prilici da uradimo nacionalne vodiče, kako za liječenje, tako i za prevenciju te bolesti, što je u skladu sa evropskim standardima.

Jedan od najboljih puteva do pravilnog liječenja kardiovaskularnih bolesti je pravovremena i tačna dijagnostika.

Savremene metode omogućavaju ljekarima adekvatnu reakciju, a jedna od njih je koronarografija koja je svojevremeno bila hit u svjetskoj medicini, a sada se rutinski izvodi u našem Kliničkom centru. S obzirom da ste Vi prvi invazivni kardiolog u Crnoj Gori, recite nam o kakvoj je metodi riječ i šta ovakva intervencija omogućava pacijentima?

Tačno je da je koronarografija zlatni standard za dijagnozu koronarne bolesti. Tačno je i to da se ova procedura rutinski izvodi u našem Kliničkom centru već više od deset godina i da smo uradili preko 16.000 invazivnih procedura, što nas svrstava u veće regionalne centre, kada je riječ o invazivnoj kardiologiji. Sama procedura predstavlja kontrastno snimanje krvnih sudova srca na način što kateterima dođemo preko velikih perifernih krvnih sudova do koronarnih arterija, ubrizgamo kontrast i dobijemo jasnu sliku o stanju

na krvnim sudovima. Nakon ovakve precizne dijagnostike, odluku o daljem liječenju donosimo zavisno od težine oboljenja. Bolesnik će biti podvrgnut ugradnji stenta ili mora imati kardiohiruršku operaciju i ugradnju tzv. bajpasa.

Pored izuzetnog komfora po bolesnika, ima li ugradnja koronarnog stenta koja je zamijenila operaciju na koronarnim arterijama i ekonomskog benefita?

Ugradnja koronarnog stenta, ne samo što je komforna za pacijenta, nego je i visoko bezbjedna, mada svaka invazivna procedura ima određeni stepen rizika. Ona danas u visokom procentu zamjenjuje koronarnu hirurgiju, u razvijenom svijetu preko 90%, a kod nas se to još ravnopravno dijeli između nas i kardiohirurga. Bolesnici nakon ugradnje koronarnog stenta kraće ostaju u bolnici, kraći im je i oporavak, manji su troškovi same procedure, tako da postoji višestruka korist, kako za bolesnika, tako i za društvo u cjelini.

Ova grana kardiologije vrlo brzo napreduje. Ima li na pomolu nekih novih interventnih metoda?

Tehnologija u ovoj oblasti vrlo brzo napreduje. Pojavljuju se novije vrste stentova, kakvih ima i kod nas, koji prouzrokuju vrlo mali procenat komplikacija. Radi se i na novim metodama koje prodrazumijevaju ugradnju matičnih ćelija u infarktno područje radi bržeg i boljeg oporavka srčanog mišića. Razvijaju se tehnike za ugradnju vještackih zalistaka bez operacije na otvorenom srcu, kao i rješavanje nekih urođenih srčanih mana takođe bez otvaranja grudnog koša i slično, kaže dr Rabrenović koji je od koronarnih bolesti i posljedica infarkta liječio mnoge iz naše kompanije, gdje mu, inače, duže od 30 godina radi supruga, pa u šali kaže da je „zet“ Elektroprivrede.

Biljana Mitrović

Slađana Perunović, crnogorska olimpijka u atletici

POGLED USMJEREN KA RIMU

Crnogorska atletičarka Slađana Perunović u žihu javnosti izbila je, ove godine, plasmanom na Olimpijske igre u Londonu, gdje je postavila novi državni rekord, odnosno popravila onaj čiji je vlasnik do tada bila. Nedugo zatim dobru takmičarsku formu potvrdila je i na prvenstvu Balkana u Bugarskoj, gdje je osvojila polumaraton ispred „brojnih favorita“. Slađana je član AK „Nikšić“, ima 28 godina i živi u gradu podno Trebjese. Njene sportske ambicije sada su usmjerene na ispunjavanje olimpijske norme koja bi joj obezbijedila nastup i na Igrama u Rimu za četiri godine

Crnogorska rekorderka u više disciplina: Slađana Perunović

Za svakog sportistu nastup na Olimpijskim igrama je ostvarenje sna. Kako si ti doživjela učešće na igrama u Londonu?

Bilo je predivno. Brniti boje svoje države na najvećem od svih takmičenja uspjeh je koji svaki sportista doživljava kao vrhunac karijere. Tako sam se i ja osjećala svo vrijeme u Londonu, od trenutka svečanog otvaranja, preko samog takmičenja, do povratka u Crnu Goru. Rezultat mi nije bio toliko bitan, koliko samo učešće na Olimpijskim

i to ispred glavnog favorita **Silvije Donekove** iz Bugarske i niz drugih poznatih atletičarki sa ovih prostora.

Svi ovi rezultati sigurno su ti „ulili“ novu energiju i motiv da sa još više entuzijazma nastaviš da treniraš. Koji nastupi su sljedeći u planu?

Svakodnevno treniram, jer u atletici se jedino tako mogu postići zapaženi rezultati. Već naredne godine nastupiću na brojnim značajnim takmičenjima. Najbitnija su: Svjetsko prvenstvo u Moskvi, Kup Evrope, Balkanski šampionat i Mediteranske igre. Uskoro ću pored priprema za ta takmičenja početi i režim priprema za predstojeće ljetnje Olimpijske igre koje su na programu 2016. godine u Rimu. Nastup na sljedećoj Olimpijadi mi je i najveći cilj koji sam planirala da ostvarim u narednom periodu.

Došla si do olimpijske staze, interesantno je čini mi se, podijeliti kako izgledaju tvoji počeci i šta te je privuklo atletici i to najtežoj atletskoj disciplini?

Sa nešto više od 17 godina, već sam uspjela da istrčim ultramaraton u Podgorici, tačnije kružnu stazu dužine 100 kilometara. Još u osnovnoj školi bavila sam se sportskim aktivnostima. Moja prva ljubav bila je gimnastika, od koje sam odustala kad sam počela trenirati trčanje kod trenera **Draga Musića**. Prvo sam se okušala na stazama dužine 800, 1500 i 3000 metara, da bih kasnije prešla na „duge pruge“ tj. staze na pet i 10 hiljada metara. U svim tim disciplinama držim crnogorske rekorde, a kasnije sam to postigla i u maratonu i polumaratonu.

Miodrag Vuković

NORMALNO JE PLATITI ONO ŠTO SI POTROŠIO

Iako je svoj život podredila sportu o čemu svjedoče brojni rezultati koje je, do sada, postigla, Slađana Perunović najbolje se osjeća u krugu porodice, gdje kaže nailazi na bezrezervnu podršku. Slobodno vrijeme, ipak, najviše voli da „potroši“ sa šestogodišnjim sinom. Ni kućni poslovi nijesu joj strani, naravno u mjeri koliko joj to dopuštaju brojne obaveze, no bez obzira na to razgovor sa ovom mladom ženom iskoristili smo da je pitamo i ono što, po pravilu, najviše interesuje domaćice.

Slađana, koliko vodiš računa o racionalnoj potrošnji energije i

da li redovno izmiruješ račune za utrošenu električnu energiju? To su stvari sa kojima se ja lično, zbog brojnih obaveza, moram priznati samo sporadično srijecom, ali smo porodica koja, iako se baš ne može pohvaliti redovnim mjesečnim primanjima, nastoji da račune za električnu energiju i ostale režije redovno plaća. Mislim da je to normalna stvar svuda u svijetu, a u to sam se uvjerila putujući na brojna takmičenja. Kod nas, nažalost, ima dobar broj onih koji još ne shvataju da moraš platiti ono što potrošiš, a to je nažalost slučaj i sa plaćanjem računa za električnu energiju, kaže Slađana.

igrama, ali moram priznati da sam jako zadovoljna činjenicom da sam u Londonu postavila novi crnogorski rekord u ženskom maratonu. Trudiću se da i za naredne Olimpijske igre ispunim neophodnu normu. *Koliko se, po tvom mišljenju, u Crnoj Gori poklanja pažnje „kraljici sportova“?*

S obzirom da takmičari iz naše zemlje u posljednje vrijeme postižu zapažene rezultate malo je, čini mi se, sve što je vezano za atletiku krenulo naprijed. Sad je situacija takva da svi mi koji se bavimo aktivno ovim sportom imamo podršku Atletskog saveza Crne Gore, koji nam obezbjeđuje neophodne uslove potrebne da odradimo „normalne“ pripreme za takmičenja na kojima nastupamo. Konkretno u mom slučaju za rezultate koje postižem svakako je pored Atletskog saveza zaslužan i moj trener **Drago Musić**.

Dobru formu ove sezone potvrdila si i na prvenstvu Balkana u disciplini polumaraton. Da li si očekivala tako dobar rezultat?

Iskreno nijesam. Sve je ispalo nekako „nenadano“. Sve sam bila podredila učešću na Olimpijskim igrama, gdje sam, ponavljam, istrčala novi crnogorski rekord u maratonu u vremenu 2 sata i 39 minuta. Na Olimpijadi sam izborila i normu za učešće na narednom Svjetskom prvenstvu u Moskvi. Osvajanje trona na Balkanskom šampionatu, značajnije je zbog činjenice da je u ovim najtežim atletskim disciplinama teško postići dobar rezultat na više takmičenja u relativno kratkom periodu. Rezultat iz Bugarske je pozitivno uticao na mene, jer iako nijesam bila favorit, izbacila sam se u prvi plan sa vremenom od 1 sat i 22 minuta

Nagradna igra „Budi u toku, budi u igri“

IZVUČENI DOBITNICI DEVETOG KOLA

Osim glavne nagrade, sedmodnevnog boravka za dvije osobe u jednom od objekata **EPSTURS** – a, po izboru dobitnika, koju obezbjeđuje **SOZ** te nagrade **Lovćen osiguranja AD**, koje je obezbijedilo godišnje osiguranje kuće ili stana, u devetom kolu nagradne igre lanac prodavnica sportske opreme, **BRAVERA**, poklanja četiri vaučera u vrijednosti od po 50 eura za kupovinu u njihovih prodajnim objektima u Crnoj Gori, dok je **ALBONA** obezbijedila tri zimnice u vrijednosti od 50 eura iz programa Zimnica po izboru, a firma Sole Casa dva vaučera od po 50 eura za kupovinu proizvoda iz njenog prodajnog asortimana.

Sedmodnevni boravak za dvije osobe u jednom od odmarališta EPSTURS - a dobila je **Snežana Bulatović** (Direkcija).

Godišnje osiguranje kuće ili stana Lovćen osiguranja AD Podgorica pripalo je **Goranu Backoviću** (ED Podgorica).

Albonine potvrde iz programa „Zimnica po izboru“ u vrijednosti od po 50 eura dobili su:

1. **Milena Lučić** (Direkcija)
2. **Mileva Grba** (TE Pljevlja)
3. **Boško Rakočević** (ED Kotor)

Vaučere od po 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme BRAVERA dobili su:

1. **Pero Francesković** (FC Snabdijevanje Tivat)
2. **Snežana Cacović** (FC Snabdijevanje Podgorica)
3. **Dana Krvavac** (TE Pljevlja)
4. **Nikola Živković** (ED Podgorica)

Proizvode iz prodajnog asortimana firme **Sole Casa**, u vrijednosti od po 50 eura, mogu trgovati **Ivana Madžar** (FC Snabdijevanje Bar) i **Dragoslav Pešić** (ED Berane).

I u narednom, desetom kolu, za Vas smo obezbijedili bogat fond nagrada. Srećnim dobitnicima čestitamo, a svima ostalima želimo više sreće u narednom kolu. Budi u toku, budi u igri!

REDAKCIJA

Ponovo u klubu sponzora: predstavnica Albone

PREDSTAVLJAMO: "Sole Casa"

LIDERI U OPREMANJU ENTERIJERA

"Sole Casa" se već 15 godina bavi opremanjem stanova, poslovnih prostora, hotela kao i mnogih drugih objekata i javnih ustanova. "Sole Casa" je vodeća firma iz oblasti opremanja enterijera koja ima niz moderno opremljenih salona širom Crne Gore. Sjedište naše firme nalazi se u Nikšiću, a pored Nikšića maloprodajne objekte imamo u Kotoru i Podgorici. Šoping centar "Mall of Montenegro" je bogatiji za još jednu radnju - u pitanju je home decor radnja "Sole Casa"! U Nikšiću se nalazi naš pogon za proizvodnju sa 10 zaposlenih koji su zaduženi da ideje klijenata pretoče u besprekoran izgled njihovih enterijera. Takođe, imamo i ekipu koja se bavi ugradnjom naših proizvoda u objekte.

U našoj ponudi se može naći sve što je potrebno za opremanje svih vrsta prostora i objekata, a iz ponude izdvajamo: tepihe, itisone, gumirane podove (spacentri, restorani, kafeterije, kupatila, kuhinje...zavjese, draperije, garniše, madrace, posteljine, prekrivače, jorgane, ćebad, peškire i još mnogo toga.

Zastupnici smo mnogih renomiranih firmi kao što su: Pierre Cardin (Turkey), Royal TURKEY, Bernarda (CROATIA), Alhambra (Spain), Riel Chyc (Spain), Casa Magna (Spain), Vorwarek (Germany), Burmatex...

Posjetite nas i odaberite nešto iz bogatog asortimana koji će oplemeniti Vaš dom.

Vaša, **SOLE CASA**

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!

Sindikalna organizacija zaposlenih Elektroprivrede Crne Gore - AD Nikšić poklanja sedmodnevni boravak za dvije osobe, u jednom od odmarališta EPSTOURS-a, po izboru dobitnika

Bravera

poklanja četiri vaučera od 50 eura, za kupovinu u njihovim prodavnicama sportske opreme

Albona

Vam uoči Novogodišnjih praznika poklanja tri nagrade iznenađenja

Lovćen osiguranje osigurava vašu kuću ili stan na period od godinu

firma KOMO

iz svog prodajnog asortimana obezbjeđuje pet nagrada: zimsku jaknu, unisex kabanicu od 100 odsto vodootpornog polieseta, sportsku torbu, majicu i fudbalsku loptu.

U ovom kolu Vam poklanjamo i pet dukserica navijača crnogorske reprezentacije

Pravila nagradne igre:

Prilježivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.

Nagradna igra lista „Elektropivreda“ deseto kolo traje do 15. 12. 2012.

Gradska knjižara preporučuje:

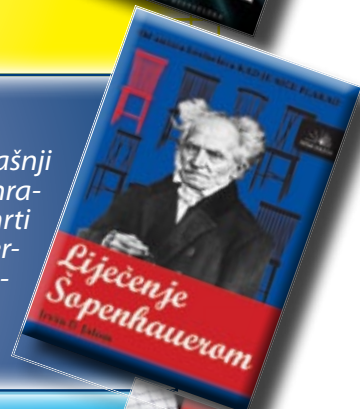
Pedeset nijansi mračnije - EL Džejms

Dugoočekivani nastavak planetarnog bestsela „Pedeset nijansi – Siva“ koji smo Vam preporučili u prošlom broju. Drugi dio ove kontroverzne trilogije pruža novi uvid u mračni, ali opčinjavajući svijet Kristijana Greja. Zastrašena ne-svakidašnjim sklonostima i mračnim tajnama, lijepog, ali rastrzanog mladog poslovnog muškarca Kristijana Greja, Anastazija Stil prekida njihovu vezu i otpočinje poslovnu karijeru u jednoj izdavačkoj kući iz Sijetla. Ipak, želja za Kristijanom je ne napušta, naprotiv, ona opsjeda svaku njenu misao. Trilogija „Pedeset nijansi“ predstavlja jedan od najvećih književnih fenomena koji je za samo pola godine postao najbrže prodavano djelo svih vremena i prerasao u svjetski kult čiji se uspjeh analizira i o čijoj se tematici diskutuje.

Liječenje Šopenhauerom - Irvin Jalom

Liječenje Šopenhauerom je romaneskna slika grupne terapije, unutrašnji pogled na članove grupe i način na koji ih vješti psihoanalitičar vodi i ohrabruje da ne padnu i ne posustanu. Roman vješto opisuje i uticaj svijesti o smrti na život psihijatra Džulijusa. Postoje djelovi knjige koji se čitaju kao psihoterapeutska verzija Platonove Gozbe, u kojima dinamičnost omogućava junacima da otkriju svoje unutrašnje glasove koji bi im inače ostali potpuno nepoznati.

Čitač - Bernhard Šlink

Romanom Čitač Bernhard Šlink je ušao među velikane svjetske književnosti. Čitač spada u red onih rijetkih knjiga koje se sa uživanjem čitaju više puta i pamte čitavog života. Roman Čitač je priča o velikoj ljubavi, strasti, posvećenosti jednoj ženi, ali i priča o moralnoj i istorijskoj odgovornosti, krivici i nedužnim žrtvama. Knjiga je pisana tako da se čita sa zadovoljstvom i napetošću detektivske proze, a djeluje kao etička studija u kojoj ljubav i zločin predstavljaju dva dijela iste priče. Odnos Mihaela i Hane opčinjava i začuđuje. Upravo u trenutku kada nam se činilo da je o Njemačkoj i o ratu sve rečeno, pojavljuje se ova napeta, filozofski elegantna i u moralnom pogledu kompleksna knjiga.

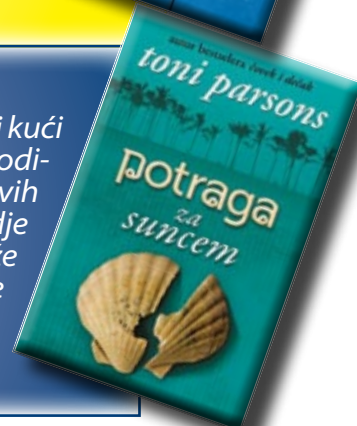
Life lift - Slavica Perović

Agneza Ena, novinarka u Montenegro Timesu pokušava da napiše esej na temu „Žene i moć“ sa kojim će konkurisati za prestižnu nagradu European Online Journalism Award. Paralelno sa pisanjem eseja dešava se njena lična drama. Zagledana u svoj život, polako otkriva da se na njemu odražavaju mnoge zakonitosti fenomena koje istražuje, naročito bračnih, ali i prijateljskih koji uključuju česte manipulacije bliskošću što postepeno vodi u izdaju. Stvarnost i esej polako se prepliću dok u jednom trenutku život protagonistkinje ne postane predložak za tekst eseja. To je istovremeno i kraj eseja. Maske se skidaju, prividi iščezavaju, likovi doživljavaju transformacije, dok obrazac ponašanja biva krupno uzdrman.

Potruga za suncem - Toni Parsons

Kada se taksista Tom Fin sukobio s dvojicom provalnika u svojoj kući i zbog toga zamalo nije završio u zatvoru, odlučio je da se s porodicom preseli na tropsko tajlandsko ostrvo Puket. Puket je ostvarenje svih snova porodice Fin – tropski raj ukom deca plivaju sa slonovima, gdje Andamansko more liči na tirkizno staklo i gdje mlada porodica može bezbrižno da živi. No, nesreće izazvane ljudskom voljom i neukrotive sile prirode prijete ovoj tropskoj idili. „Potraga za suncem“ je knjiga o porodici koja polazi u potragu za rajem, a pronalazi – sebe.

Kako je Internet promjenio moj život

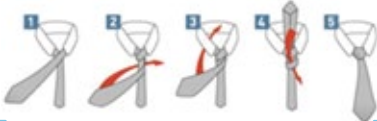
\$\$\$
KAPiju na KAP.
AnoNimus
\$\$\$
KAP u moru (prob-
lema).
AnoNimus

KAKO?

Nositi maramu...

Vezati kravatu...

\$\$\$
Chuck Norris sam
sebe preskače u Ne lju-
ti se čovječe.
\$\$\$
Kad Chuck Norris stavi prst u
šteker struja udara samu sebe.
\$\$\$
Chuck Norris našao
posao na Cetinju.

oooooooo

Ne definišu nas naše greške, već način kako se nosimo s njima.

Bo Bennett

oooooooo

Ne priznati grešku je još veća greška.

Robert Half

oooooooo

Nemoj ići gdje te vodi put. Umjesto toga idi gdje nema puta i ostavi trag.

Harold R. McAlindon

oooooooo

Jedina pitanja koja su stvarno bitna su ona koja postavljamo sami sebi.

Ursula K. Le Guin

oooooooo

Poraz nije najgori od svih neuspjeha. Ne pokušati je istinski neuspjeh.

George Edward Woodberry

Ko nije dobro svezao?

Kad je nekakav čovek polazio u vodenicu, sveže mu žena vreću sa žitom. Kad bude u putu, odriješi mu se vreća i on je do vodenice vezao deset puta, pa kad se vratio kući, opet htio ženu da bije, što mu je nije dobro svezala.

~~~~~

Sat mi kasni, vaga pokazuje više, a ogledalo mi uopšte ne radi.

~~~~~

Skromnost je krasna vrlina za one koji nemaju drugih.

~~~~~

Žena bez muškarca je isto što i riba bez bicikla.

U autobusu dva tipa startuju zgodnu plavušu:

- Hajde mala, pokaži nam pupak, daćemo ti 50 €.

Plavuša:

- Dajte mi 100 € i ja ću vam pokazati gdje su mi operisali slijepo crijevo.

- Evo ti pare, 'ajde pokaži.

Autobus se tada zaustavlja pored bolnice, a ona pita:

- Vidite li onu zgradu lijevo?

- Vidimo!

- E, tamo su me operisali...

ZAGONETKE

Pripada samo tebi, a svi ga drugi koriste više od tebe. Šta je to?

(Tvoje ime)

Nikada nije bilo, niti će ikada biti, a ipak jeste sada. Šta je to?

(Današnji dan)

Reci joj ime, nestat će. Šta je to?

(Tišina)

tanja.nikcevic@epcg.com

BUDI U TOKU, BUDI U IGRU!

IME I PREZIME

POSLOVNA JEDINICA

TELEFON

E MAIL

BUDI U TOKU, BUDI U IGRU!

IME I PREZIME

POSLOVNA JEDINICA

TELEFON

E MAIL

BUDI DIO ZLATNOG TIMA

NAGRADNA IGRA "BUDI DIO ZLATNOG TIMA"

DOČEK NOVE GODINE
HOTEL "SPLENDID"

TOYOTA YARIS

iPad

LAP TOP

ARANŽMAN ZA
EURO BASKET 2013

ZIMOVANJE
HOTEL "BIANCA"

VAUČERI ZA
TRGOVINU U "ALBONI"

Elektroprivreda Crne Gore AD NIKŠIĆ

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

Elektroprivreda Crne Gore AD NIKŠIĆ

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

